

Фото Георгія Лук'яничука

Пам'ятаємо Іловайськ (матеріал читайте на стор. 2)

Катерина МОТРИЧ

Напевно, ніщо так не роздирає імперську виразку-моровицю, як українська Мова. Ніщо не викликає в неї таку хворобливу сверблячку і бажання дерти на собі шкіру, як коли Мова виявляє самоповагу і свої права. Москаль шаленіє, чуючи її, у нього всередині стається цунамі, виверження вулкану — і вогняна лавина перетворює його рот в жерло, а вулканічна лавина несе ту лексикку, при якій “язик єдинства” таки ж з'єднується з прямою кишкою й “історическая місія неізбежна”.

Але більше у наступі на Мову сумного і тривожного. І найсумніше — москаль наплодив в Україні за довгі століття схожого на себе, але не точну свою копію, а мовби відображення шовініста-українофоба в кривому дзеркалі. Трішки москаль-малорос, трішки єврей, трішки азіат, трішки хахол. Словом, “общность”. Він агресивний, нахабний, україноненависний і вульгарний. За 70 літ виросло не одне покоління такого “єдиного народу”. ДНК СССР, генетика совка. Таких “елітний шовініст” не поважає, але вони його не дратують, бо вкладаються в матрицю “дружби народів”. Він “общеспонятний” і не дістає шовініста своїми національними цінностями, бо в нього їх немає. Він той плід на дереві, яке висадив не Творець, бо такого різновиду людства Бог не творив. Він від штучного запліднення. Щось на кшталт штучних морів із затопленими селами, ідеї повернення русла рік з півдня на північ, перетворення соборів і церков у склади міндобрив, конюшні, а монастирів — у контори із замальованими фресками й настінними розписами. Той таки ж п'ятиколонний руйнак поза всією логікою у 60-ті роки минулого століття провів по всій Україні моторошну меліорацію і знищив тисячі гектарів розкішних луків, вищував ставки і ріки — для розширення колгоспних посівних площ. А вони спокійнісінько собі гуляли, і колгоспники не в змозі були прибрати на них усяку городину, тож залишалися на полях прикопані буряки та картопля, червоніли до морозів помідори. Площі гуляли і плодили бур'яни. До того ж, у криницях зникла вода, і це все потягло за собою не лише кліматичні зміни, а й українські села збідніли на споконвічні череди,

Меч двосічний

випаси та й просто одвічну українську красу, яку не одне століття-тисячоліття творив Бог і його дітище — Природа.

Якщо до цього додати війни, геноциди, варварство, антикультуру і придушення будь-якої свободи, яку імперія несе скрізь, то ще за своїх земних днів ті народи, яким судилося перестрітися з москалем на планеті Землі, і потрапити в його “братерські обійми”, можуть розраховувати на певну індульгенцію, бо подих пекла вони пізнали, зло у всіх його вимірах пережили.

Москаль не просто проживає свої земні дні, а когось “ослобождає”. Від власних територій. Відкусив, зажив, а тепер — “срав-ні”. Від майна, культури, врешті, від життя. І все в нього “сравні”. Запитай у нього, для чого це йому, чому мирно не живе на своїх великих просторах і не дає там ладу, а оскверняє планету, найменше що образиться, бо таки ж “умом Росію не понять”.

Москаль-шовініст — це навіть не національність. Це стан агресивної, зазомбованої, упослідженої, одуреної, озлобленої на світ і людство й дуже нещасної душі. Цей народ злився з тим механізмом, який зветься державою-завойовницею. Він його обертає і готовий бути не лише гвинтиком, а й мастилом, аби лише цей механізм не мав збою і обертався. Вони свято переконані в тому, що Росія не чинить агресію, випробовує на народах свою зброю, а всім допомагає. Просто тобі безкорисливий донор-гуманіст.

Пригадую, як отак років із двадцять тому я побувала на Хортиці біля того велетенського сухого дуба з однією живою гілкою. Стара жінка вивела козу і стала прив'язувати її до прикорня неподалік. Я підійшла до неї, привіталася. Вимова у неї була російська. Вона живе на Хортиці вже давно, приїхала сюди з глибинки Росії ще у 30-х роках, молодою. “А как же, надо стране помочать. Мне сказали ехать, і я поехала!” А ви, козаки, і козацька старшина, біля цього дуба свої великі ради проводили, а баба Глаша з Тульської об-

ласті не просто оскверняє козячими екскрементами сакральну місцину Хортиці, а оскверняє саму історію. Бо в неї така місія, бо де москаль постане, там і “срав-ні”.

Пригадую й інший випадок. Це було років із десять в Єгипті. Десь у черзі, яку обслуговував хлопчина, що погано знав російську, пролунав обурливий голос: “Сколько ми здесь отдыхаем, а он до сих пор не выучил наш язык!”

Це діагноз. Колесніченки-бужанські із того ж віварію. Здебільшого вся нинішня державна еліта звідти ж. І якщо для шовініста-москаля та його побратимів-малоросів українська Мова найбільший подразник, то для українця будь який наступ на Мову — невимовний біль і гнів. Українець терплячий, він багато чого може стерпіти, але вибухне, якщо зневажається його Мова, і коли та, яка й надалі хоче панувати на нашій землі, як панувала довгі століття, знову заявляє: “Не хочу бить столбовой дворянкой, хочу бить царіцей!”

І ідеологи плетуть лукаві сіті, мовбито в них відбирають право на власну мову. Вони добре знають, що ніхто в них цього не відбирає, що українські міста українізувалися, а народ пасталакає “язиком Лєніна, Пушкіна і Путіна”. Але їм цього замало. Їм потрібна першість, їм потрібно, щоб і далі українська Мова виплямувала: “чево ізволіте, господа” та “кушать подано”. Їх так розгойдало в колісці “народа-победителя”, що вони ніяк не можуть перебороти хитавицю і повірити, що СССР вже майже тридцять літ лежить у Мавзолеї поруч із трупом свого “прародителя” і вже розкладався. І туди лягли усі “святенні лозунги”, всі його породження і звершення. І всі зусилля шизоїдного царя воскресити це потойбічне некротіло як печальні — так і трагічні. Але він усе множить земний некрополь і зайвий раз переконує, що лише Росія могла його породити понад сто літ тому і лише вона, вірна жона Люцифера, залишить цей фантом вдівцем.

Закінчення на стор. 4

НА СЛУЖБІ БОГУ І УКРАЇНІ

5

АЗЕРБАЙДЖАНСЬКИЙ ДИПЛОМ П. МОВЧАНА

7

ГІСТЬ РЕДАКЦІЇ

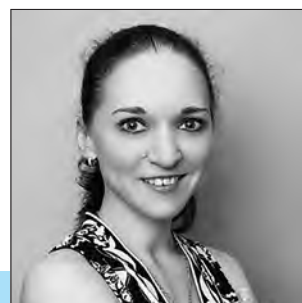
10-11

ВІДКРИЛИ МУЗЕЙ А. ШЕПТИЦЬКОГО

13

ТЕАТР МАЄ ВИХОВУВАТИ

16

Головний висновок з Іловайської трагедії

Це може повторитися знову і знову – якщо ми будемо й надалі недооцінювати серйозність намірів противника!

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

29 серпня вже вшосте на Михайлівську площу до Стіни Пам'яті віддати шану безмірному подвигу українських добровольців та вояків ЗСУ, котрі поклали своє життя на олтар Свободи і Незалежності рідної України, прийшли батьки, брати і сестри, дружини і діти-сироти загиблих героїв останньої російсько-української війни. Багато було й однополчан-побратимів та волонтерів... Митрополит ПЦУ Єпіфаній відслужив поминальну службу за справжніми Героями сучасності, військові провели почесний ритуал шани... Голова КМДА Віталій Кличко повідомив про закладення пам'ятної капсули на місці, де через рік має постати пам'ятник всім героям, які віддали життя за Незалежність і територіальну цілісність української держави.

Все ніби добре... Але ж війна не закінчилась з наказом нинішнього президента-“миротворця”: “Перестать стрелять!” і буде тривати “з перемир'ям чи без” до перемоги українського війська над ворогом, до вигнання його з окупованих ним українських територій. Українська внутрішньовидова політична боротьба призвела до того, що ми часто забуваємо про головні причини того, що відбулося і відбувається під час російсько-української війни. А головною причиною залишається російська агресія: не було б агресії – не було б і загиблих, не було б зруйнованих доль. Головний винуватець наслідків війни – не попередній президент, і навіть не нинішній. Головний винуватець наслідків війни – Володимир Путін разом із політичним і військовим керівництвом Росії та з тими громадянами Росії, які свідомо підтримують агресивний курс Кремля.

У шосту річницю Іловайської трагедії Офіс генерального прокурора України передав до Офісу прокурора Міжнародного кримінального суду (МКС) докази вчинення воєнних злочинів, серед яких вбивство українських військових поблизу Іловайська у серпні 2014 року. “Згідно з висновками експертів та комплексом інших здобутих доказів, єдиним фактором, що призвів до трагічних подій поблизу Іловайська, є військова агресія збройних сил РФ”, – наголошено в заяві Офісу генерального прокурора.

Є щось негативно-символічне в тому, що шостий президент України Володимир Зеленський, який і досі сподівається домовитись з Володимиром Путіним, призначив керівником української делегації на переговорах у Мінську першого президента України Леоніда Кравчука, котрий якраз і недооцінив на початку 90-х справжніх російських намірів на пострадянському просторі, за що і поплатився своїм президентством...

За іронією долі людина, котра стала політичним аутсайдером, тому що не зрозуміла логіку Кремля, сьогодні допомагає політиці, який, схоже, навіть не бажає усвідомити цю логіку. А це означає для нас всіх, що Іловайська трагедія може бути не останньою в українській історії.

P.S До речі, зараз недооцінка справжніх російських намірів на пострадянському просторі є надзвичайно актуальною для сусідньої Білорусі.

Особливий статус, загальна амністія, вибори, — Фокін про те, що слід зробити для Донбасу

Заступник Кравчука в ТКГ В. Фокін заявив, що особливий статус треба надати всьому Донбасу, а не тільки окупованій частині. Разом із цим без Донбасу Фокін не бачить сучасної України. Наразі ж там “потрібно оголосити загальну амністію та провести вибори”.

Вітольд Фокін розповів, що дуже добре знає Донбас, адже виріс там. Політик переконаний, що “донецький характер має свою специфіку”.

Донеччани довго терплять, але коли розгойдаються, зупинити їх дуже важко, — заявив Фокін.

Тож наразі, коли ситуація на Донбасі вже розгойдалася (а регіон почав зазнавати нападів, на думку Фокіна, ще з кінця 80-х років минулого століття), “виконання мінських домовленостей — це єдиний шлях до миру”.

Фокін зауважив, що поділяє думку Кравчука: “Без доброї волі й розумних поступок ні одна, ні інша сторони миру не досягнуть”.

На Донбасі потрібно провести вибори. Рада наразі ухвалила в Донецькій та Луганській областях місцеві вибори,

заплановані на 25 жовтня, не проводити. Кравчук просить депутатів передумати.

Фокін переконаний: якщо Рада не підтримає Кравчука, це означатиме, що щонайменше частина депутатів “не дуже зацікавлені у мирному врегулюванні конфлікту на Донбасі”.

Заступник Кравчука виділив “важливе питання про амністію”. З обох боків, мовляв, “було скоєно багато злочинів”. Усі слід розслідувати, а винних — притягнути до відповідальності.

“Моя позиція — потрібно оголосити загальну амністію, провести вибори, і розв'язати питання особливого статусу окремих районів, а краще — всього Донбасу”, — заявив Фокін.

Фокін з Кравчуком повністю дискредитували себе, намагаючись протягнути кремлівський план дій щодо Донбасу. Їх вже мало просто негайно виключити з контактної групи. Потрібно на цих “перемовників” завести кримінальну справу за державну зраду!

Новини від “ЄС”

Лист до президента України просвітян Буковини

Просвітяни Буковини висловлюють глибоке занепокоєння станом справ у державі щодо захисту національних інтересів України. Ми стурбовані тим, що час від часу під сумнів ставиться питання української мови як єдиної державної, на державному рівні демонструється лояльне ставлення до ультиматумів та вимог країни-агресора, сповільнення руху за курсом ЄС та НАТО тощо.

Ваш меседж у промові з нагоди 29-ї річниці незалежності України знайшов відгук як серед прихильників, так і опонентів. До закликів шанувати своє розмаїття, як запоруку єдності, цінувати одне одного і не вдаватися до демонстративного патріотизму, а докласти зусиль для розквіту країни, справді варто дослухатися кожному свідомому громадянину. Однак враження від цих проникливих слів звів нанівець той недолугий концерт з пісеньками-одноденками, зокрема й мовою агресора, в якому змішалися “шльопки” і славетна “Червона рута”, оголені торси поп-дівиць — а серед глядачів матері з портретами загиблих синів. Як Ви самі відзначили, на історичному місці — Софійській площі, — “...Ярослав Мудрий розбив печенігів. Тут проходили збори громади та ухвалювали всі важливі рішення. Тут вітали гетьмана

Хмельницького з перемогою, тут проголошували Акт Злуки та соборність України. Тут у 43-му році відзначали вигнання нацистів з Києва. А у серпні 91-го тут відбулося народне віче на підтримку незалежності”. Отож, на цьому історичному місці під стінами святого храму не місце розважальному шоу такого гатунку — так само, як і параді під час війни!!!

Просвітяни Буковини разом з просвітянами всієї України настійно закликають Вас рішучіше стати на захист національних інтересів, не поступатися ворогу ані на йоту окропленими кров'ю Героїв здобутими Україною! Тоді можете розраховувати на всенародний підтримку, а інакше — на рішучий народний опір! Як президент, Ви відповідальні за вектор руху країни і ганьбити її чи то лояльністю до ворога, чи то недолугістю зорганізованих свят — не маєте історичного права! Сподіваємося бути почутими Вами, і як одна з найдавніших громадських проукраїнських багаточисельних організацій України розраховуємо на гідну президента зворотну реакцію на наше звернення.

Просвітяни Чернівецького обласного об'єднання громадської організації “Всеукраїнське Товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка”

Дорогі друзі, побратими, однорідці! До Вас звертається Просвітницький Центр національного відродження ім. Євгена Чикаленка.

Комісія Київради з питань найменувань винесла на громадське обговорення своє рішення про перейменування скверу Валерія Чкалова на сквер Євгена Чикаленка.

Євген Харлампійович Чикаленко народився через дев'ять місяців по смерті Тараса Шевченка в родині багатого поміщика. Тарас Шевченко і Євген Чикаленко жили в різні епохи, але їх об'єднувала одна велика місія: вони обидва в часах масового зросійщення українців рятували українську націю від її виродження. Т. Шевченко робив це своєю геніальною творчістю, а Є. Чикаленко — своєю дивовижною щедрістю і невтомною громадською і публіцистичною діяльністю. Він своїм власним коштом протягом восьми років видавав єдину в російській імперії щоденну українськомовну газету “Рада”, яка гуртувала, мобілізувала і готувала до боротьби українську громадськість, без чого Українська Революція 1917—1921 років могла і не відбутися. Це він скликав Центральну Раду та, відмовившись її очолити, запросив разом з Сергієм Єфремовим і Дмитром Дорошенком на цю місію Михайла Грушевського. Це Чикаленко створив за свій кошт фонд підтримки українських письменників М. Коцюбинського, В. Винниченка, І. Франка та інших. Це його коштом було видано знаменитий “Словарь украинского

Ім'я на мапі

Про громадське обговорення на сайті КМДА перейменування скверу Валерія Чкалова на сквер Євгена Чикаленка

язика” Бориса Грінченка та побачили світ інші словники. Це Чикаленко п'ять років чекав дозволу царської цензури на видання саме українською мовою цілої серії написаних ним брошур для українських селян. Це він фінансував будівництво Українського Дому у Львові. Це Євгену Чикаленку належать крилаті і нині вкрай актуальні слова, які не можуть сподобатися нинішнім олігархам, офшорникам, казнокрадам і хабарникам: *“Легко любити Україну до глибини своєї душі, а ви спробуйте любити її до глибини своєї кишені”*.

В. Винниченко якось писав у листі до Є. Чикаленка: “Настав час, Євгене Харлампійовичу, коли будуть думати, де Вам пам'ятник поставити”. Зараз і час настав і місце для пам'ятника легко знайдеться, якщо українські патріоти своїм активним голосуванням на сайті КМДА підтримають перейменування скверу В. Чкалова.

Валерій Чкалов — це “советский лётчик-испытатель”, який у 1938 р. у 34-річному віці загинув за дуже загадкових обставин. Сквер В. Чкалова знаходився раніше на вулиці Чкалова. Тепер такої вулиці у Києві немає, бо її давно перейменовано на вулицю Олеса Гончара. Присвоєння цьому скверу імені великого українського мецената Є. Чикаленка

завадило б давнім зазіханням київських забудовників побудувати у цьому сквері свою чергову висотку.

Ми звертаємося до українців з двома проханнями:

Перше — просимо проголосувати “за”, що, зауважимо, зробити технічно не просто. Для цього треба спочатку зайти на сайт forum.kyivcity.gov.ua та зареєструватися учасником обговорення. Сайт починається двома текстами, які називаються “Громадське обговорення...” та “Реєстрація”. Для реєстрації вимагається заповнення довгої анкети з фіксацією пароля. Тут дуже важливо зберегти терпіння. Після реєстрації через кілька днів на графі “Обговорення...” відкриються два віконечка: “так” і “ні”

Друге: особливо просимо надіслати це наше звернення всім своїм фейсбучним друзям та знайомим, електронну пошту яких маємо, і які могли б проголосувати “так”.

Громадське обговорення вже почалося і триватиме до 1 жовтня!!! (Здається, з одного комп'ютера можна зареєструватися і проголосувати двом різним особам.)

Дякуємо за принципову українську позицію і підтримку.

Просвітницький Центр національного відродження ім. Євгена Чикаленка

Звернення

до наших читачів, передплатників, просвітян Друзі!

Тижневик “Слово Просвіти” — один із небагатьох нині існуючих островів незалежного українського слова в інформаційному морі — за певного “сприяння” нашої влади опинився на межі припинення свого існування. І тільки ми самі — ті, хто любить, шанує і цінує українське правдиве і об'єктивне слово, можемо допомогти тижневику. Будь-яка фінансова підтримка видання — це вагомий внесок в українську справу. Тож подаємо Вам наші банківські реквізити:

АТ “Альфа-Банк”, р/р UA 30 300346 0000026002016994001; отримувач: ГО “Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка; код ЄДРПОУ/ІНН: 00031756.

Призначення платежу заповнюється платником так, щоб надати повну інформацію про платіж.

Минулого тижня на наше прохання про допомогу для газети “Слово Просвіти” відгукнулися:

1. **Глаголюк Олексій Васильович** — 1000 грн.
2. **Глаголює Олексій Васильович** — 1000 грн.
3. **Маковей Дарія Юліанівна** — 1000 грн.
4. **Гавалешко Ніна Никифорівна** — 300 грн.
5. **Ющенко Микола Іванович** — 300 грн.
6. **Гумницький Ярослав Михайлович та Гумницька Наталія Олексіївна** — 1000 грн;
7. **Гейко Ніна Семенівна** — 500 грн.
8. **Кардаш Лідія та Кардаш Сергій** — 1000 грн.
9. **Жулинський Микола Григорович** — 2000 грн.
10. **Сухоставська Тетяна Олексіївна (від Халицької Л. С.)** — 200 грн.

“Звернення до президента України Володимира Зеленського”, надруковане в “Слові Просвіти” (число 34), активно підтримують і підписують українці. Сьогодні друкуємо імена і прізвища тих, хто приєднався минулого тижня. Нові підписи додаватимемо в наступних числах.

Любов Михайленко, Микола Гнатко, Валерій Дяченко, Василь Нацик, Аполінарія і Валерій Франчуки, Леонід Кононович, Володимир Святненко, Ольга Кочерга, Наталія Барабаш, Зоя та Олексій Вахненки, Валерій Німець, Костянтин Чишко, Ігор Кулешов, Олександр Спаський, Володимир Більчик, Валентин Гримашевич, Вікторія Палатченко, Ярослав Гарасим, Олександр Сухарука, Тетяна Каліберда, Надія Колосова, Сергій Чесак, Іван Романчишин, Жанна Бородавко, Василина Соляник, Ірина Зелена, Сергій Коломоець, Павло Безкішкін, Олександр Підгорний, Микола Макар, Андрій Погода, Надія Федина, Людмила Виноградова, Олена Кравченко, Віктор Хилук, Михайло Веретін, Ярослав Мензатюк, Діана Гвоздьова, Оксана Горкуша, Лідія Дробноход, Любов Чеканцева, Петро Скиба, Феодосій Бондарчук, Тетяна Смоліна, Євген Копиця, Олександр Шпінь, Вікторія Толочина, Ірина Ренкас, Сергій Тарасенко, Андрій Кришталь, Віра Колісниченко, Лідія Овсянникова, Сергій Бондар, Валентин Боришполець, В'ячеслав Загранчук, Володимир Онищенко, Ігор Казарін, Олена Ольшинська, Сергій Ткачук, Людмила Андреева, Людмила Супрович, Наталія Чабаненко, Андрій Рожок, Лариса Оленіцька, Юрій Сидоренко, Володимир Воловик, Роман Жовтовський, Антоніна Миронова, Володимир Верес, Мар'яна Коцюрuba, Володимир Погода, Володимир Білокопитов, Микола Миколаєнко, Микола Полікарпов, Євгенія Водолазька, Дмитро Чугай, Оксана Дума, Олександр Сорока, Віталій Олесієвич, Надія Куровець, Сергій Крижановський, Ольга Скнар, Світлана Деминова, Алла Захарова, Теодозій Сидір, Василь Маляр, Галина Гич, Людмила Левкович, Галина Хом'як, Роксана Горобець, Сашко Скобельський, Ярослав Унгурян, Галина Дереш, Сергій Рожчук, Світлана Ткаченко, Ніна Божко, Елеонора Березовська, Тетяна Маліч, Богдан Ковальчук, Ірина Розсошко, Вадим Урсул, Олена Литвиненко, Валентина Учаєва, Володимир Полянко, Валентина Смірнова, Ігор Малий, Михайло Вербицький, Олександр Коненко, Михайло Заволокін, Вадим Пшенік, Жанна Волкова, Марина Сорока, Світлана Лоскутова, Парасковія Козьмик, Тетяна Лаз, Рената Кушнарчук, Олена Кузнецова, Оксана Томіча, Уна Томіча, Петро Кива, Володимир Кобилянський, Юрій Врублевський, Ярослав Вітик, Катерина Шевченко, Ганна Шевченко, Алла Степанюк, Тетяна Алехнович, Олена Калініченко, Лідія Шматко, Олена Люта, Ірина Єгорова, Юрій Коношенко, Ірина Ревякіна, Володимир Драгонер, Юрій Прокопенко, Оксана Джевага, Анна Гордєєва, Катерина Максимова, Євген Дудар, Сергій Кресс, Уліян Білоткач, Іван Братців, Олексій Калініченко, Галина Ломтева, Надія Процко, Лариса Мороз.

Закінчення. Початок на стор. 1

Тож як для москаля українська Мова ненависний ворог, то для українця — синонім життя. Це той код української душі, який єднає його з Богом. Через Мову він єднається з предками і нащадками. Мова — це той міст, по якому ходить сама історія і водить за собою долю народу. І це один і той таки ключ, який летить в українському небі понад українською землею. Читаючи літопис про князя Ігоря і древлян, що “задовольнили” його апетит, бачиш майданівців, що добралися до маєтку Януковича, і коли б його вигребли звідти, то вчинили б точнісінько так, як і древляни. Коли до нас долітають ридання древніх плакальниць над загиблими княжими дружинами, то бачиш, як Майдан оплакує полеглих сьогоднішніх наших захисників, стоячи на колінах і промовляючи “герої не вмирають”. Це той єдиний духовний світ, пригаманний одному народові на всій його історичній тягlostі. І колись, може, й через століття, хтось буде згадувати Майдан і розчулено слухатиме “Пливє кача по Тисині” і в нього поукраїнськи шемітиме душа. І це все відбувається через Мову, інтелектуального, духовного й душевного інформатора. І багато нинішніх українців відпали від свого Егрегора, того згустку групової національної енергії, який живе над Україною і несе енергетику українського слова і вбодівання за нього. Української ментальності і українських почуттів. Ці згустки національної енергії не можуть не існувати, оскільки наші думки матеріальні. Я вже писала про прокляття язичницьких волхвів, яке ніде не зникло і через понад тисячу літ. От вам і відповідь на “ребус”, чого аж 73% українців проголосували за казна що...

Мова — це той енергетичний вал, який захищає народ від виродження. От недалеко Білорусь. Ще не зникла, але була на шляху небуття. Мовби й прокинулася, але її мелатонін ще не до кінця відпустив її з тривалого сну. У неї мовби немає тих больових відчуттів, які маємо ми, українці. Вона гомонить мовою агресора і зрідка можна почути її гарну мову із вуст патріотів. Їхні нащадки вчать в російських школах. І що найобразливіше, вони і в ці дні називають варвара-агресора “братським народом”, з яким вони готові дружити й єднатися. “Тот палітік будзе астанній, што атадзюот ат Расії”, — так мислять краші. Чи й насправді жили в інформаційному вакуумі і нічого не чули про окупацію Криму, Донбасу, 15 тисяч вбитих українців і ще більше своїх опричників, які густо заселили цвинтарі Московії і сім (!) літ війни, яку розпочав той, з ким ви хочете дружити? Це з такими ви хочете єднатися, наївні сябри? Це на таку “допомогу” ви згодні? Он “брат” Хутін Пуї вже завіз свою “гуманітарну”, щоб придушити ваше прагнення свободи. Вам не пече те, що у вас викрали мову, ви лише хочете позбавитися тирана. Це неглибока борозна у національній свідомості, і на ній може вирости лише московська блекота. А ваша гарна мова і далі буде у вигнанні і буде плакати в поліських лісах “край гасінца старога”.

Меч двосічний

“Нові обличчя” із застарілими внутрішніми органами нині активізувалися і знову намагаються вчинити мовний геноцид, як і їхні предки-енкаведисти. Як писав поет-революціонер, “ми говорім Ленін — подразумеваєм партія, ми говорім партія...” Тож ми чуємо Бужанський — “подразумеваєм” Зе. Але ця сила хоч і підступна, але страшенно аполітична й не мисляча. Коли українська свідомо патріотична молодь стояла на Майданах, голодувала і виборювала незалежність, вони тусувалися на антимайданах, знімали дешеві шоу і обслуговували на корпоративах олігархів. Тому й не досягнули появи такого потужного явища в Україні останніх десятиліть як народження патріотичних поколінь, готових віддати життя за Україну. Проявів суспільної свідомості. Як і багато літ тому, цей антиукраїнський охлос як вимовляв з відразою “бандери”, “нацики”, “які плутаються в них під ногами”, так і продовжують вимовляти.

Так, ми ще не збудували міцну державу, але Україна збагатилася молодими і юними свідомими, патріотичними людьми. Ще до недавня це було рідкісне явище, яке переслідувалося й каралося. Нині це стало масовим проявом, та радісна й потужна правда, яка звершилася, коли людська душа не відає духовного й морального утиску, коли Мова усе більше повертається на свої споконвічні терени і в людські душі. Національна свідомість — це та осяйна барикада, рятівний вал, які щодень, щомиті ведуть бій із шпиритним лукавим ворогом. Зриває облудні маски з “нових облич” — і вони все більше перетворюються в гримаси привидів, слуг пійми.

Тому “п’ята колона” шаленіє від люті. Це вона дозволяла собі потоптувати й зневажати та захищати українців і українську Мову. Це вона має право на брутальність і хамство. А тут у Мови стільки захисників і оборонців, які обіцяють, що за реванш і наступ на Мову у них горітиме земля під ногами. У неї безстрашний “снайпер-гармаш” Ірина Фаріон, яка стоїть на високому валу і б’є з інтелектуальної гармати по їхній тупості, брутальності, нахабству нещадно і влучно. Вони шаленіють від люті, готові затягати її по судах, бо не звикли, що на їхнє “ядіє” є ще сильніше “протиядіє”. Що в цього народу може бути і своя Жанна Д’арк, і не одна Маруся Богуславка чи ба Звіробій, чи то безстрашний Сірко, які битимуть по “п’ятій колоні” нещадним словом тієї Мови, яку вони ненавидять, бо вона — меч дво-

січний. Вона січе на січку людську тупість, підступність, весь їхній лицемірний убогий яничарський світ. Ця яничарська сила, як і та, якій вони служать, завжди житиме брехнею, що її утискують, і свою мову, як заяложеному ганчірку намагатиметься вчепити на те древко, де майорить жовто-блакитний стяг, з вимогою, щоб висіли на одному рівні, а далі буде зривати наш прапор, щоб її не дратував.

А от запитання дещо містичне. Чому ця сила так ненавидить українську Мову? Чому довгі століття воює з нею, породжуючи все нових ненависників? Що в нашій Мові є таке, що рве її зсередини, викликає напад люті? Наша Мова не породила матюччя, вони іншомовного походження. Отже, в ній сила Божа. Мова не придушувала ніяку іншу мову, не витісняла її із землі жодного народу, нав’язуючи себе, отже це від Бога. Вона не гелготіла у тюрмах і казематах, але створила молитви й неперевершені пісні, і вони були колісковими народу, отже це також від Бога. У ній виколіхалася дохристиянська Україна, і християнська. У ній виколіхалася Запорозька Січ. У ній возвеличилися Києво-Могилянська академія. Нею творилися сторінки літописів, вона породила філософів і майстрів слова. Тобто, українська Мова виконала і виконує свою місію ще може з часів, коли Господь помішав мови. Тобто, Творець у нашій Мові живе, животворить, і перша ознака цього — ненависть демонів у людські подобі, які ненавидять все, що від Всевишнього. Так-так, все, що несе першооснову Творця, ненависне пекельним душам. І вони готові це нищити, вбивати, захищати. Он скільки їх у цьому двобої із нашою Мовою зійшло в небуття. Поламали свої списи і себе поламали, а вона живе і жива. Бог послав до неї великих поетів, митців, співців, лірників, її потугою створене велике мистецтво. Він провів її через поневіряння й каземати і визволив. Наша Мова — це той двосічний меч, який зносить ворога голови з пліч. Чим більше вони біснуються, гарчать на неї, тим міцнішає вона.

Так-так, Мова — це наш двосічний меч. Пригадуєте оповідь літописця? Коли хозари прийшли до полян, щоб ті давали їм данину, то вони дали хозарам двосічного меча. Посли принесли його своїм старшим, а ті сказали: “Цей народ ніхто не переможе, он двосічний меч тому свідчення”.

Але наші “хозари” з провладних кабінетів усе вимагають данини Мовою. Он і старого мудрого лиса уводять у спокусу. Це він, чи то балануючи під краплями, коли боровся з Рухом, чи то з незрозуміння, підігрує ворогам і недавно прорік про те, щоб дозволити сепаратистам застосовувати російську. А якою вони розмовляють, Леоніде Макаровичу? Ви знову хочете проскакати під неіснуючими краплями, щоб і перед сепаратистами вийти сухим із води, і перед Кремлем? Це ж уже й не дощ, а щось значно гірше, чим вас поливають сепаратисти, а ви й досі кажете, що дощ іде... Якщо

не думаєте про Україну, то подумайте про себе, про те речення, яке українська Клію напише та ж нашою Мовою: “приспосувалець з усмішкою Авгура, що догоджав усім негідникам при владі і не сприймав та критикував лише того свого спадкоємця, що стояв у незалежній Україні найвище, що був недосяжний і зробив для України найбільше”.

У перші дні війни на Донбасі я почула від близької людини, що живе, на превеликий жаль, в Росії: “А хіба народ Донбасу не має права на свою мову, а хіба ж можна тим звірам-бандерам його за це убивати!”. Я розповіла їй хто кого і за що вбиває, не жаліючи всіх чотирьох стихій нашої Мови. Вона лише кліпала очима і зітхала — свято була переконана, що війна на Донбасі спалахнула через “насильственну українізацію”. Розп’ятий малюк там також фігурував.

Едемський змії повзе нашим раєм з царською короною на голові і зовнішністю чупакабри. Йому треба, щоб “от Москви до самих до окраїн” безмозгий охлос вірив у це. Що він не марить новим союзом, частиною планети під його лаптем, перетвореними землями і винищеними народами і їхніми мовами, а це він так захищає рускоговорящих. Он і на Донбас приперся з тих таки ж “благородних” міркувань, а не тому, що імперська моровиця і корона-вірус шаленіє у його хворій свідомості, і від цієї болячки немає ні вакцини, ні зцілення. Його хіміки-вбивці винаходять все нові препарати, які вбивають і вишукують тих, хто у цій чупакабрі бачить лише демонічну суть, яка живиться кров’ю. Вона загроза для всякої живності. Он і наша провладна живність вже до цієї пащеки наблизилася. Внюхується в неї, вслухається в роботу її внутрішніх органів — мовби схожі з їхніми. Але на чатах стоїть велика українська родина...

Що таке Мова в житті народу, говорилося багато. Безумовно, це той інтелектуальний, родовий і емоційний інформатор, який творить націю. Це ж апостол Павло дужа багато сказав про значення рідної мови, порівнював звучання слів чужих і рідних із звучанням різних інструментів — сопілки, лютні, сурми, що дають різний звук і виконують різне призначення. “...Дбайте про духовні дари. Бо коли я молюся чужою мовою, то молюсь духом мій, а мій розум без плоду... Волю п’ять слів рідною сказати, щоб і навчати й інших, аніж десять тисяч слів чужою мовою”. (Перше послання св.Павла до коринтян, 13,14). Плід серця, плід розуму — почуття, емоції, краса, закодована в слові. На чужу мову душа не зреагує так, як на рідну. От тому зрусіфіковані українські регіони і спіткнулися од слово “виродження”, от тому Донбас за свій “вибір” і розплачується смертями і руїною. І ті чотири стихії, що живуть у нашій Мові, — той вогонь, що злетів із цього двосічного меча, та земля, що стала пустою, замінованими вирвами, те отруєне повітря із смородом коксу і вибухів і та вода, що втекла із цього краю, — такі покара за зраду.

Таки ж, до цього спричинила Мова, але зраджена і зневажена українцями. Край став Содомом і Гоморрою, бо зрікся свого рідного споконвічного і заклинав чуже й вороже. Біблійний солянний стовп небуття все вивищується й вивищується там, а світ все більше сіріє й тьмяніє. Бог дозволив це. Сім літ “єднання з братом” і руїна на десятки літ. Але українофоб не збагнув і не досягнув цієї “Синайської пустелі”, у якій має зотліти рабство.

Колись скінчиться війна, відійдуть у вічність імперські раби, відмучаться і ті українці-степовики, яким судилося жити серед них і терпіти цей жах. Літописець зафіксує цей час, як визвольну війну від окупації. Але чи означить він окупацію духовну, окупацію інтелекту, свідомості! Що вона почалася ще в часи Голодомору, коли вимордували тут українців і завезли хліпавий люд із всієї “необ’ятной” і формували густі ряди одіозної колонії. Що окупація духу сталася значно раніше 2014-го, і це мало вибухнути.

І це ж таки всі дороги ведуть до зневаженої, потоптаної в цих краях Мови. Хтось мені заперечить: до чого тут вона! Вона і лише вона, що залишила дух і душу народу, перетворила його в добровільного раба, що закликав рабовласника. Він оглух, бо в ньому не живе слово предків, і осліп, бо втратив першовідчуття. Як казав сліпий Сократ? “Заговори, щоб я тебе побачив”. Скількох би він не побачив мешканців Донбасу, Криму. Мова — караючий меч. Без її чотирьох стихій немає врожаю, віють суховії, тріщать морози і не йдуть благодатні дощі. Саме у Мові таяться невтомні дари й плоди Святого Духа, який дає мудрість, талант і множить в народі неперебутні цінності й величні звершення.

Якщо і висіється на Донбасі тиша, якщо цю руїну і заморожать, то вимерзатиме і людська душа без рідного голосу, без рідної пісні, без рідного слова. Сіра зона ще більше посіріє, а мерзлота війни перетвориться у вічну. Край і далі плодитиме бесів, ківі, захарченків, моторол, плотницьких, яких буде змитати кара Божа, як уже їх змела. От вам розплата за насильницьку русифікацію, бо насильницької українізації не було і не буде. Мова житиме без тих, хто її зрадив, вона не відає насильства, бо вона з любові. Вона і нині спостерігає, як “ослободітель” випробовує нові зразки зброї, безжалюбно стріляє по школах, лікарнях, дитячих садочках і сумно німіє. У її арсеналі є багато слів співчуття, печалі, але є й фрази: “Ви ж це заслужили”. “Докликалися “Путін приїди, порядок наведи?...” Але вона мовчить. Відійшла і блукає по руїнах Донецького аеропорту, вишпитує імена всіх загиблих кіборгів і кожного, хто поліг під Іловайськом, Дебальцевим і у цій кривавій колісній смерті. І все це заради того, щоб чупакабра відчула у своїй пащеці смак живої крові. Підтримує добрим словом волонтерів і опечалених українських жон у чорних хустках. Вона, вічна, знає, що все це колись мине, як минало не раз, сконає московська імперія і всі її вожді і прислужники зійдуть до пекла, а вона буде жити. Бо вона вічна! Бо вона прийшла до нас із раю. Та вона і сама — рай!

Катерина МОТРИЧ

Дуже і дуже злий допис

Марія МАТІОС

Люди! Спочатку добре роздивіться фото, а потім читайте і думайте!

Праведний гнів розриває моє серце. Я думала, то все-таки неправда — історія про розбиту плиту в приміщенні СБУ з іменами “альфівців”, які віддали своє життя, зокрема, і за тих “верховнокомандуючих лейтенантиків”, які ЖОДНОГО ДНЯ не служили у війську. Ні у мирні часи, ні навіть місяць-два за останні 6 років війни хоча би для “проформи”. Але після допису на ФБ Олени Лужевської я провела власне розслідування цієї історії. І поясню чому.

У травні 2014 р. у Харківському військовому госпіталі я ВПЕРШЕ побачила гарячу — майже паруючу — кров поранених військових. Це були сумські “альфівці” СБУ і “ягуарівці” з Нацгвардії, на долю яких 5 травня-14 припав ПЕРШИЙ бій цієї лютої війни на залізничному переїзді в селі Семенівка неподалік Слов’янська.

Нестерпно дивитися, коли чоловіки з ампутованими кінцівками і вщерть перебинтованими тілами плачуть від болю, але неможливо дивитися і слухати, коли поранений, як решето, не слабкої волі воїн, плаче за своїм убитим товаришем — командиром сумської Альфи Аніщенко і за побратимом Лужевським — одним з найкращих снайперів Європи. Іноді й дотепер мені сниться кров з поранених ніг цього альфівця...

В 2014-2015 рр, коли я частіше їздила в зону бойових дій, мені кілька разів довелося мати справи саме з альфівцями — тими, з ким ми на висоті 30-35 м над землею літали вертольотами, маневруючи від ПЗРК, які могли випустити смертельні жала з багажника будь-якого авто, над яким ми пролітали; я знала загиблого Дениса Волочаєва, кількох кримських альфівців, які не зрадили присяги; я мацала руку того, кому написали “побутова травма” замість “бойове поранення”. З деким була під Градами в Трьохізбенці. І все це було не на Хрещатику — а в тодішній фальшиво названій зоні АТО. І скажу вам так: АЛЬФА — це воїни честі і доблесті. Держава в них вклала ресурси і вчила іншому, аніж

“кошмарити” бізнес чи ганятися за вуличними хуліганами. Такі воїни, дякувати Богу, ще є по Україні скрізь. Тому не питаєте, звідки я знаю наступне:

Стелу в холі центру спецоперацій АЛЬФА з іменами тих, що віддали життя за Україну, РОЗБИЛИ, а потім демонтували емблему і девіз.

На це місце з якогось дива “втлюшили” Оранту (видно, керівництву СБУ замало Оранти в Святій Софії).

Коли історія набула розголосу, спецслужба (як і належить теперішнім справжнім “профі”) вдалася до махлювання двома способами: залякування родин полеглих і виманювання підписів родичів нібито звернутися “до Святого Духа” і дати дозвіл “на Оранту” замість стели. Ясна річ, з погрозами “не розповсюджуватися” про цю історію (про що, власне, дуже акуратно написала вдова Лужевського).

Далі поспіхом виготовили нову дошку і... правильно — помістили її мало не на горище ЦСО — в музей, куди, звісно, доступ має хіба що прибиральниця і завгосп, бо точно школярам екскурсії туди проводити не будуть, як і сторонніх водити навіть у хол не будуть, де була стела спочатку. Але “с глаз далой — из сердца вон” — старий, як світ спосіб знівелювати навіть найбільше героїство. І це, очевидно, така нинішня тактика керівництва АЛЬФИ, яке (тільки не розширюйте зіниці) — у бойових операціях участі не брало

Моє резюме коротке: КОЖЕН факт приниження ГЕРОІВ паркетними воєначальниками має стати відомим громадськості.

І, як співалося в старій пісні, “треба йти до осені” озброєними ЗНАННЯМИ про тих негідників, хто звик до “карпатіфікоф” і “пающих трусов”, а не до Гідності Героїв, та й вимітати їх доброю мітлою з усіх поверхів влади.

Разом нас багато! Думаю, це гасло не втратило своєї актуальності.

P.S. А якщо випадком їхатимете на Краматорськ чи в Слов’янськ, зупиніться на роздоріжжі в Семенівці біля пам’ятника полеглим у першому бою і покладіть хоч листочок пам’яті, якщо не матимете свічки чи квіточки. Сподіваюся, ЦСО не демонтує і його?!

У Полтаві презентували книгу «Капелани. На службі Богу і Україні»

Благословити й привітати авторів та капеланів завітав архієпископ Полтавський і Кременчуцький ПЦУ владика Федір. “На жаль, ми належимо до покоління, яке знає що таке війна. Пандемія коронавірусу показала що наша держава — це наша домівка, й нашу домівку ми повинні берегти, плекати й захищати”, — наголосив він.

“Зараз в країні немає жодної людини, якої не стосується війна. Мені б хотілося, щоб завдяки цій книжці кожен дізнався про надважливу роль військових капеланів. Для бійця вони є другом, психологічною опорою. Основним джерелом віри на війні є ваша підтримка. Тому я дуже дякую і низько вклоняюсь вам за вашу службу”, — звернулася до присутніх капеланів заступниця голови Полтавської обласної державної адміністрації Катерина Рижченко.

“Зараз військовослужбовці, які пройшли війну, хто бачив кров, смерть поранених душ, потребують психологічної підтримки. Багато, на жаль, зараз і суїцидів серед військових, серед поліцейських. І одна із причин — немає офіційної капеланської служби досі. Зараз іде робота над створенням такої. На жаль, останніми роками між поліцією і громадськістю склалася прірва, але подолати її можливо. Крім того, капелан може бути об’єднуючою ланкою між громадою та поліцією. Капелани могли б стати містком, який міг би з’єднати різні середовища, знайти спільну мову”, — сказав капелан ПЦУ, поліцейський роти конвойної служби Головного управління Національної поліції в полтавській області, один з оповідачів книги Сергій Сушенко.

Гість з Києва, упорядниця книги, координаторка усно-історичних проєктів УІНП, кандидат історичних наук Тетяна Привалко детально розповіла про видання. У книзі “Капелани. На службі Богу і Україні” йдеться про особливості капеланського служіння на фронті під час протидії російській агресії, а також окреслюються етапи інституційного становлення капеланства у війську. До видання увійшли спогади 13 капеланів ПЦУ, трьох військових

3 нагоди Дня пам’яті захисників України у Полтавському краєзнавчому музеї Департамент культури і туризму Полтавської обласної державної адміністрації та Північно-східний міжрегіональний відділ Українського інституту національної пам’яті (УІНП) презентували книгу УІНП “Капелани. На службі Богу і Україні”. Презентацію відвідали капелани ПЦУ, УГКЦ, громадські діячі, бібліотекарі співробітники обласного військового комісаріату, Головного управління національної поліції в Полтавській області та курсанти Полтавського військового коледжу сержантського складу інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут.

священників УГКЦ, трьох капеланів-протестантів, двох представників РКЦ, одного служителя мусульманської релігійної громади “Милість” і одного — єврейської общини. Серед оповідачів є дві жінки-капелани. Четверо героїв книги — Юрій Казміренко, Іван Ісайович, Василь Хімич, Павло Гончарук — є лауреатами міжнародної відзнаки імені отця Омеляна Ковча, видатного українського гуманіста, військового капелана, Священномученика Української греко-католицької церкви, пам’яті якого і присвячено це видання. Переднім словом до книги стала стаття, що народилася у результаті розмови з Головою Синодального управління військового духовенства Православної церкви України Митрополитом Іоанном. Читач довідається про підготовку священників до служіння у війську під час війни та створення мережі військових капеланів у Православній церкві України, представників якої в українському війську від 2014 року і дотепер нараховується найбільше. Спогади військових капеланів були записані з травня 2018 до червня 2019 року в межах проєкту Українського інституту національної пам’яті “Усна історія АТО”. Загалом у проєкті взяли участь 35 військових капеланів, кожен з яких розповів власну історію служіння в цій неоголошеній війні.

“Коли ми послухаємо розповіді капеланів, то через їхнє посередництво можемо подивитися на ті події, переживання, які самі бійці не розкажуть. І капелани — це ті люди, які можуть порівняти і мирне життя, коли ніби всі збайдужіли, втомилися від війни, і вони, живучи поряд з бійцями, можуть передати ту атмосферу. Це унікальні люди”, — зауважила Тетяна Привалко. Вона вручила презентаційні примірники головному капелану Полтавсько-Харківської єпархії Православної церкви України о. Олександр Горю, капелану УГКЦ 5-ї батальйонної тактичної групи 81-ї окремої аеромобільної бригади ЗСУ полтавця Максиму Кролевському; капелану ПЦУ з 92 окремої механізованої бригади ЗСУ Григорію Гандзію, капелану ПЦУ (42 окрема мотопіхотна бригада;

93 окрема механізована бригада; 72 окрема механізована бригада; 30 окрема механізована бригада; 92 окрема механізована бригада) Євгену Пономаренку та капелану ПЦУ військової частини номер 3052 Національної гвардії України Генадію Коваленку.

Начальник відділу комунікації Головного управління національної поліції в Полтавській області Юрій Сулаєв висловив сподівання, що нова книга Інституту нацпам’яті стане в нагоді для патріотичного виховання поліцейських та нацгвардійців.

“Захід відбувся у межах проєкту Полтавського краєзнавчого

музею імені Василя Кричевського “Капелани — духовний щит України”. Презентація покликана вшанувати захисників державної незалежності, священників, які об’єднавши свої зусилля, відправилися на російсько-український фронт на захист України від російської агресії і для духовної підтримки наших військовослужбовців. Саме капелани молитовно і добрим словом підтримують дух і волю українських захисників Вітчизни на передовій. Саме капелани рятують воїнів у час найважчої душевної боротьби. Організатори мали на меті донести історичну правду про російсько-українську війну та унікальне явище капеланського руху”, — розповіли журналістам регіональний представник УІНП в Полтавській області співорганізатор презентації Олег Пустовгар та співробітник музею Андрій Барабаш.

Завершилося дійство молитвою за Україну “Боже великий, єдиний, нам Україну храни” на музику славного композитора, уродженця Полтавщини Миколи Лисенка. Як зауважила ведуча презентації, кандидат філологічних наук, викладач Полтавського університету економіки і торгівлі Віта Сарапин, “цю пісню-молитву часто називають духовним гімном України. Написана в далекому 1885 році, і нині, у складні часи новітньої російсько-української війни за незалежність України, її слова так само актуальні”.

Книга “Капелани. На службі Богу і Україні” вийшла накладом у дві тисячі примірників за сприяння Кабміну державним коштом. Її можна скачати на офіційному сайті УІНП, а друковані екземпляри передадуть у музеї та бібліотеки.

За матеріалами офіційного сайту Полтавської облдержадміністрації. Світлина з прес-служби ОДА

Отже, маємо всі підстави сказати: обов’язкову програму конкурсу виконано! Позаду всі етапи тестування з державної мови, котрі успішно пройдено. І раптом — така прикра, немилосердно довга пауза перед фінальним епізодом обов’язкової програми. Через викликаний пандемією карантин ми не мали змоги зібрати журі конкурсу. Як і в багато життєвих сюжетів, у наш конкурс брутально вдерлася ця несподіванка, з якою у нас не було можливості боротися. Мусили заpastися терпінням і чекати. В со-

Президент Ліги українських меценатів Володимир ЗАГОРІЙ: «Обов’язкову програму виконано!»

ціальних мережах нас шарпали: “Де результати конкурсу?!” “Коли відбудеться засідання журі?!” Виконавча дирекція Ліги пояснювала, що журі призначається наказом міністра освіти, а тому не можна наспіх зібрати цю команду і доручити їй перевіряти зашифровані роботи конкурсан-

тів. Тут є чимало формальностей, обумовлених у положенні про Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика, зареєстрованому у Міністерстві юстиції. Була дискусія виконавчої дирекції Ліги меценатів із мініс- віти про те, коли можна провести засідання журі, оскільки суворий

карантин вже пом’якшено. Вре- шті сторони досягли компромі- су: журі працюватиме останньо- го тижня серпня. І ось “команда” Павла Гриценка, директора Ін- ституту української мови НАНУ, розпочала свою роботу. Невдовзі голова журі П.Ю.Гриценко пові- домив: “Всі роботи перевірено,

а потім розшифровано імена ав- торів. Визначено переможців та призерів, які одержать нагороди меценатів”. Залишилася тільки приемна формальність: офіційне закриття 20-го конкурсу ім. Яци- ка, на якому переможці й призе- ри, одержать виборене.

Наказом міністра освіти бу- де затверджено протокол робо- ти журі. І на сторінці <https://www.facebook.com/uaknkurs> опри- люднимо імена переможців та призерів 20-го мовного марафо- ну. Дату офіційного закриття йо- го також повідомимо незабаром.

Переможці та призери 4-го (підсумкового) етапу XX Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика:

I місце

№ з/п	Конкурсна категорія	ПІБ учасника/учасниці	Найменування закладу освіти
1.	3 клас ЗЗСО	Терешук Віталіна Вікторівна	Корсунь-Шевченківська гімназія Корсунь-Шевченківської районної ради Черкаської області
2.	4 клас ЗЗСО	Ястреб Антоніна Олександрівна	Новоселицька загальноосвітня школа І-ІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад Перечинського району Закарпатської області
3.	5 клас ЗЗСО	Туржанська Дарина Віталіївна	Спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 12 м. Хмельницького
4.	6 клас ЗЗСО	Петреченко Євгенія Романівна	Канівська гімназія імені Івана Франка Канівської міської ради Черкаської області
5.	7 клас ЗЗСО	Рослик Єгор Дмитрович	Миколаївський муніципальний колегіум імені Володимира Дмитровича Чайки Миколаївської міської ради Миколаївської області
6.	8 клас ЗЗСО	Рищенко Анна Олександрівна	Краматорська українська гімназія Краматорської міської ради Донецької області
7.	9 клас ЗЗСО	Шкурат Анна Михайлівна	Івано-Франківський академічний ліцей-інтернат Івано-Франківської обласної ради
8.	10 клас ЗЗСО	Ківеждій Дарина Анатоліївна	Гімназія-інтернат міста Хуста Закарпатської області
9.	11 клас ЗЗСО	Астанов Джамал Джамалович	Одеська загальноосвітня школа № 38 І-ІІІ ступенів Одеської міської ради Одеської області
10.	ЗПТО	Доля Ніна Юріївна	Державний професійно-технічний навчальний заклад “Роменське вище професійне училище” Сумської області
11.	ЗПФО	Рубаняк Оксана Володимирівна	Івано-Франківський коледж Державного вищого навчального закладу “Прикарпатський національний уні- верситет імені Василя Стефаника”
12.	ЗВО	Михайлевич Анастасія Михайлівна	Львівський національний університет імені Івана Франка

II місце

№ з/п	Конкурсна категорія	ПІБ учасника/учасниці	Найменування закладу освіти
1.	3 клас ЗЗСО	Нікольська Віолетта Олегівна	Глухівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 1 Глухівської міської ради Сумської області
2.	4 клас ЗЗСО	Бабій Вікторія Олександрівна	Хмельницька загальноосвітня школа І ступеня № 4
3.	5 клас ЗЗСО	Артеменко Софія Олександрівна	Навчально-виховний комплекс “Ліцей-загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів “Лідер” Смілянської міської ради Черкаської області
4.	6 клас ЗЗСО	Діжак Анна Мар’янівна	Заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Сокальський ліцей № 1 імені Олега Романіва Сокальської районної ради Львівської області
5.	7 клас ЗЗСО	Кедюлич Валерія Вікторівна	Перечинська гімназія ІІ-ІІІ ступенів суспільно-гуманітарного напрямку Закарпатської області
6.	8 клас ЗЗСО	Левченко Катерина Олександрівна	Северодонецький багатопрофільний ліцей Северодонецької міської ради Луганської області
7.	9 клас ЗЗСО	Лесюк Галина Дмитрівна	Ковалівський ліцей Коломийської районної ради Івано-Франківської області
8.	10 клас ЗЗСО	Рижкова Анастасія Андріївна	Комунальна установа Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 18 Сумської міської ради
9.	11 клас ЗЗСО	Лукашук Василь Васильович	Тернопільська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 3 з поглибленим вивченням іноземних мов Тернопіль- ської міської ради Тернопільської області
10.	ЗПТО	Гук Анастасія Сергіївна	Державний навчальний заклад “Михайлівське вище професійне училище” Запорізької області
11.	ЗПФО	Ніколіна Юлія Владиславівна	Вінницький технічний коледж
12.	ЗВО	Груша Анастасія Григорівна	Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

III місце

№ з/п	Конкурсна категорія	ПІБ учасника/учасниці	Найменування закладу освіти
1.	3 клас ЗЗСО	Базилевський Максим Дмитрович	Харківська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 162 Харківської міської ради Харківської області
2.	4 клас ЗЗСО	Качмарик Анна Юріївна	Ліцей “Сихівський” Львівської міської ради
3.	5 клас ЗЗСО	Олещук Наталія Олегівна	Головинська гімназія Черняхівського району Житомирської області
4.	6 клас ЗЗСО	Плачкова Катерина Сергіївна	Херсонська багатопрофільна гімназія № 20 імені Бориса Лавренюва Херсонської міської ради
5.	7 клас ЗЗСО	Дімова Марія Юріївна	Одеська спеціалізована школа № 117 І-ІІІ ступенів Одеської міської ради Одеської області
6.	8 клас ЗЗСО	Цілик Анастасія Миколаївна	Золочівський навчально-виховний комплекс “Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІ ступенів “Школа радості” - дошкільний навчальний заклад” Золочівської районної ради Львівської області
7.	9 клас ЗЗСО	Сергієнко Катерина Миколаївна	Сумський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 21 Сумської міської ради
8.	10 клас ЗЗСО	Попова Вікторія Олександрівна	Полігонівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів Шевченківської сільської ради Вітовського району Миколаївської області
9.	11 клас ЗЗСО	Казакова Ольга Олегівна	Херсонська гімназія № 1 Херсонської міської ради
10.	ЗПТО	Якушева Ольга Володимирівна	Державний навчальний заклад “Львівське вище професійне училище торгівлі та сфери послуг”
11.	ЗПФО	Білоус Поліна Володимирівна	Бахмутський індустріальний технікум Державного вищого навчального закладу “Донецький національний технічний університет”
12.	ЗВО	Леусенко Юлія Олександрівна	Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Вручення Диплому Державного центру перекладу Азербайджану

Марина ГОНЧАРУК
Фото Георгія ЛУК'ЯНЧУКА

Організатори заходу — громадський діяч, представник в Україні Бакинського міжнародного центру мультикультуралізму Марина Гончарук спільно з Всеукраїнським товариством “Просвіта” імені Тараса Шевченка.

У рамках зустрічі Павло Мовчан розповів про дружбу і співпрацю з видатними азербайджанськими поетами, про роботу над перекладами азербайджанських авторів і багато іншого. “Мені пощастило спілкуватися з багатьма видатними особистостями Азербайджану — і державними діячами, і діячами культури. Безумовно, Гейдар Алієв був людиною-епохою, неймовірно освіченим і ерудованим. Я пам’ятаю, як в 1985 році в Баку проходив літературний захід, і після того як я виконав переклади Насімі українською мовою, Гейдар Алієв підійшов і особисто подякував мені за переклади віршів. Після цього відбулася окрема наша зустріч, і він запитав про що я мрію, я сказав що хотів би відвідати могилу Насімі в Алеппо. Але я в ті радянські часи був невід’язний. Проте, незабаром відбулася поїздка в Алеппо...” — поділився спогадами Павло Михайлович.

Надзвичайний і Повноважний Посол Азербайджану в Україні Ельміра Ахундова розповіла про важливість розвитку українсько-азербайджанського літературного співробітництва і неocenену роль перекладачів у цій співпраці, які сприяють поглибленню дружби між українським і азербайджанським народами. Так само пані посол відзначила, що добре пам’ятає Павла Мовчана і його колег, які приїжджали в Баку на літературні форуми, коли вона працювала в Спільці письменників в період з кінця 70-х до кінця 80-х. Е. Ахундова передала найкращі побажання Павлу Михайловичу від колег з Азербайджану — ке-

Медаль від Європейської академії наук вручив Дмитро Чистяк

рівників Спільки письменників Анара і Фікрета Годжі. Посол підкреслила, що Павла Мовчана в Азербайджані люблять, шанують і щиро захоплюються ним.

Організатор заходу Марина Гончарук зазначила, що подібні зустрічі будуть проводитися регулярно, щоб українці більше знали про раніше маловідомі сторінки українсько-азербайджанських відносин. Перед гостями також виступили директор Будинку письменників, поетеса і журналіст Ніна Шаварська, перекладач, поет Дмитро Чистяк, який вручив Павлу Мовчану міжнародну поетичну премію і медаль за заслуги Європейської академії наук, мистецтв і літератури (Париж), професор, доктор історичних наук Ферхад Туранлі, академік, професор Аріф Гулієв, доктор філологічних наук, професор Микола Васків, експерт-народний депутат України Ярослав Кендзьор та інші.

На заході також були присутні доктор педагогічних наук, професор, член Національної академії педагогічних наук України Георгій Філіпчук, редактор відділу політики газети “День” Іван Капсамун, викладач азербайджанської мови, завідувач Центром азербайджанської мови і культури імені Гейдара Алієва Київського національного лінгвістичного університету Інтігам Шихизаде, старший

Надзвичайний і Повноважний посол Азербайджану в Україні Ельміра Ахундова і Павло Мовчан під час зустрічі

науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України Олександр Дудник, політолог Центру політичних студій “Доктрина” Денис Москалик а також представники Київської бібліотеки імені Самеда Вургунна, студенти, журналісти.

Також Павлу Мовчану вручили диплом від Державного центру перекладу Азербайджану за переклади Імадєддіна Насімі українською мовою. Варто відзначити, що Павло Мовчан перекладав українською мовою твори Імадєддіна Насімі, Мамеда Араза, Бахтіяра Вагабзаде, Расула Рза, Фікрета Годжі, Набі Хазрі, Фікрета Садихова, Шахяра Аслана, Вагіфа Насіба, Іси Ісмаїлзаде, Сулеймана Рустама та багатьох інших.

Валентин Сильвестров — геній... Але не пам’ятник

Сергій ТРИМБАЧ

28 серпня, МКФ “Молодість”, кінотеатр “Жовтень”. Сергій Буковський нарешті презентував свій новий фільм “В. Сильвестров”.

Картина про композитора, який дістав світове визнання і справедливо вважається генієм. То ж вочевидь була спокоса оповісті про велику людину, поставивши камеру десь знизу і спозирати Сильвестрова на тлі небес.

Те, що я побачив, — сказав одразу після перегляду герой фільму, — відділяє цю картину від хибної методи показу композиторів, художників як якихось небожителів. Можна поставити у фільм будь-якого іншого персонажа, в такій стилістиці божма навіть неважко собі уявити... Це мені сподобалось.

Справді, Буковський розвинув стилістику, уже апробовану у своїй попередній стрічці “Головна роль” (у центрі актриса Ніна Антонова, мати режисера). Людина, яка живе у мистецтві, так, але ж воно витворюється з безлічі “низьких” побутових речей і проявів, від яких актриса не тільки не відхрещується, а навпаки — вони є складовою її органіки: в житті і мистецтві, оскільки між ними немає жодних стін і перегородок.

Так і Сильвестров. Геній, який живе у маленькій тісній квартирі на Русанівці, у світі, незрідка такому обертному і некрасивому, який мало схожий на ті, що можуть народжувати геніїв чи якість і чимось надихати їх. А от композитор надихається, мелодії в ньому народжуються і живуть, і лягають у партитури.

Шоправда, ті партитури всього лишень набір знаків, які ще належить перетворити на музику. Фільм складається з трьох частин, перша й остання присвячені репети-

ціям, на яких присутній сам Сильвестров. Щось на зразок батька, якому дозволили постояти біля породіллі...

Ох, батько доволі нервовий. “В партитурі ж усе написано!” — раз по раз вигукє він. Зрештою, твір народжується, але ж які муки!

І це диво треба бачити! Попри тривалість картини у дві з половиною години.

Свою любов і увагу до творчості Тараса Шевченка Сильвестров, окрім усього, пояснює (у фільмі) так: “Він же псалми писав! Вірші, які співаються. Він їх не шліфував...” От як сказалося, так і сказалося. Цей принцип покладено і в основу поетики фільму Буковського. В кадрі лишається те, що не прийнято лишати в ньому — це ніби чернетка, яку ще треба вибіліти. Може й треба, але ж тоді зникне відчуття свободи, яке буквально пронизує кожен фільмовий план і саму вільну течію стрічки. Головний і невимовно щасливий (бо це щастя, прожити в кінозалі цю стрічку) фінальний образ-відчуття: ми бачимо Вільну непокріпачену людину, яка із самого свого щоденно-буденного (візуально — так) життя витворює щось таке, що життя те розширює до меж космічних, вселенських. Тільки є у фільмі не лише Герой, а й Автор, який навіть часом візуалізується в кадрі. Передусім у середній, центральній частині (“Зона пам’яті”). Це сам режисер... Картини б не було (такої!), якби ступінь свободи Автора не дорівнювалась би свободі Героя: Генія, Творця, що живе у “низьких” шарах буття, нітрохи з того не комплексуючи, а радше навпаки — використовуючи матеріал тих “низин” як паливо для своїх польотів у загірні вершини...

Инф. з Фесбука

Церемонія нагородження відбулася!

В актовій залі Львівського інституту народознавства відбулася церемонія вручення нагород переможцям п’ятої поспіль Львівської обласної літературної премії імені Катерини Мандрик-Куйбіди за 2020 рік та презентація четвертого тому антології патріотичної поезії “Просвітлені голоси”.

Нагороди отримали:

Перша премія: Оксана Бігун зі Львова за книжку “Відстань до кордону”.

Друга премія: Микола Савчук з Хмельниччини за книжку “Огневєрги арканів родинних”.

Третя премія: Марія Людкевич зі Львова за книжку “Порив і подив”.

Заохочувальний диплом “Молода надія” отримала Ірина Мельник з Рівного за книжку “Вікна”.

Почесним дипломом “Гордість нації” нагородили світлої пам’яті Івана Гнатюка (1929 — 2005) — українського поета, прозаїка, перекладача, лавреата Національної премії імені Тараса Шевченка, багатолітнього в’язня радянських концтаборів. Від-

знаку отримала донька поета Любов Савка.

Колективи редакцій письменницької газети “Літературна Україна” та видавництва “Коло”, як офіційні партнери Львівської обласної літературної премії імені Катерини Мандрик-Куйбіди, були відзначені “Подякою Львівської обласної ради”.

З натхненням словом виступили письменники, представники влади, громадські діячі, серед яких: Іван Собко, Олена Махнюк, Назарій Брезіцький, Іван Сварник та інші. На завершення модератор дійства письменник, заслужений діяч мистецтв України, голова журі Премії п. Олесь Дяк звернувся до лауреатів і присутніх з проханням активно долучатися до популяризації в суспільстві ідей літературно-патріотичного руху, започаткованого конкурсом ще з перших хвилин його існування та побажав міцного козацького здоров’я.

Від організаційної управи — член НСЖУ Олександр Задавур

Влада ВЛАСЕНКО

Вона схожа на ляльку-мотанку,
Вона носить звичайні крила,
Вони тиснуть її під платтячком,
Вона соромиться їхньої ніжності,
В місті сенси, сеанси, валютчики,
Вона старається бути серйозною,
Крила вовтузяться над лопатками,
Допікаючи їй польотами.
Вона стає під стіну плечима,
Притискає їх до напису “DezZl”,
Винувато дивлячись на перехожих,
Ніби зловлена на гарячому..
Архівує в собі подиви, погляди,
Биту бруківку сірого міста,
Мовчить обома очима,
Перепрошуючи за польоти.
В інших за плечима — кишені,
Вони гордяться зеленим шелестом,
А в неї шелест анемічно білий
І виглядає якось невпевнено.
Їй би вискочити з тої крилатості,
Порівняти дебет з кредитом,
Розбиратися в курсі долара,
І в масштабах геополітики,
А вона на старім підвіконнику,
зірками крила вичищує,
бо треба летіти вишукано,
щоб вмираюче місто дихало

Ще трохи — і ти порохи сумні,
золоті порохи над рікою,
але трембіга, що за тобою,
ще гуде у сосні,
котрій вітер стирає золу з чола,
бо у ній як у тихій хатині,
гойдаються гнізда пташині,
повні пуху й тепла...

Тут і зараз.
Бо там і потім —
це втрачені тут і зараз
спроби на правду,
тому без всяких там спецефектів, терактів у собі
давай собі раду
просто і рівно, і май на увазі — ніхто не чує,
ніхто не дивиться,
не аплодує,
не голосує,
не каменує
в кров..
...ну і вгамуй, нарешті, цей концерт в голові
про велику любов
з душевного роду,
бо в головній ролі — життя,
а не пересипання сміття
з голови в голову,
і не затяжні нарікання,
слухай свій видих і вдих —
ось твої красоти і розкошування,
бо на перехрестях волі і догми,
і кількох куценських щасть
дав тобі хтось кавалок дороги
і нічого іншого вже не дасть,
тому йди і радій
снігу, сміху, людям, вітру, зимі,
радій,
щоб вкінці
мати чим засвітитися у пільмі

Коли завалиться твоя хатчина
в середу на самий храм
попід саму стріху
і лусне надвое ліс,
засторцований в тобі як острова,
то ціхо..
бо ніц страшного уже нема.
лиш відшукай дівовий чорний кріс...
і продай,
і на всі гроші заклич музиків
у вишиваних рукавах,
і втанцюй де-небудь у лісах
на страшній висоті,
скраю безодні
свій найкращий танець в житті.
Сьогодні.
не дай мені спати, не дай мені спати,
хоч ти мені спати не дай,
бо так і не зможу в цім сні розпізнати
мені подарований рай,
торкайся дерев моїх, гладь їхню спину,
вилизуй з них силу і сіль...
багато плодів з них попадало в глину —
деревами будуть не всі.
як гримне на сльози — заграють троїсті,
закрутяться листя рябе,

Біла тінь чи то птаха, чи слова

“Поезія — це метрика, паспорт, лінії на долонях, спіралі на пальцях, це репетиція великого суду, де треба бути тільки собою, і великого катарсису, де тобі прощається все... Це детектор моєї правди чи моєї брехні, це детонатор для підриву моєї внутрішньої тюрми і резонатор моєї свободи, це моє ритмічно складене мовлення з моєю ж версифікацією, моє мовне мистецтво, яке належить тільки мені тільки тоді, коли твориться і зовсім не належить мені, коли читається, але починається з моєї знаково-символічної еkleктики, в якій я виросла і котру я люблю, котру лелію такою, яка сформувала мене, зіпила, дала свої позначення на світ і не дала набратися чужого... Це багатовекторне і багатосферичне дійство перетікання макро- і мікросубстанцій, це театр гармонії, в якому немає головних ролей, а є лиш одночасне таїнство хімії, фізики, фізіології і чогось такого, що не має назви. Саме оце безназвене витягує, виманює мене з мене і велить не боятися, а вірити і довіряти процесу, що починається. Лексика, ямби-хореї-дактилі, вся ця архітектоніка, ця прислуга тексту, стоїть за лаштунками і жде, коли покличуть. А тайна замішується на внутрішній музиці, котра заводить твій персональний танець емоції — цієї прими-балерини, за якою пам’ять шалено шукає візії, запахи, нотки, драбинки, шнурочки, гачечки, клямочки, цвяшки — все, завдяки чому на долі секунди ловиться стан мовної невагомості без знань і позначень. І тільки тоді виникає слово, а за ним його прислуга знаків і символів, ямбів і хореїв, лексем і семантики моєї кровної мови. І тільки тоді вивільняється з пуп’янка поезія, розгортається, крижується в тих пелюстках, затягує в процес, заповнює собою всю сцену твого організму і ти твориш новий світ, який до тебе ніхто не творив...”

цілуй мене рано, цілуй мене в місті,
в яким я проспала себе...

...коханий, а файна-м тобі?
коралі розбіглися по грудях як вівці з стодолі
і тихо пасуться собі..
поволи, мій конику чорний, поволи, поволи..
все краєм, мій конику, краєм, і ніц мене не питай,
весела-м — бо мушу..
ніхто вже ніколи нічого не визнає, і ти не знай,
бо вигнеться лавка,
бо тріснуть коралі
і вигублять душу...

Нареклась сама нареченою,
підійшла впритул, опустила зір,
дорогУ мені на плече поклав
хустку вишиту на старий узір,
і стояла я, ледь не плакала,
гамувала кров і світилася,
з білих рук моїх миро капало,
розтікалося, розходилося,
розливалось медом-солодом,
як тримав мене, як перо легке..
на рудім коні пряжки золотом
жовті китиці стремено вузьке..
хмари вівали попід сутінки,
напивалися, набувалися,
несли кречети мої уплітки,
що вінчальними називалися,
горам кланялась я до пояса
і поїла їх зіллям — ладаном
і просила їх упівголоса
щастя-радості, щастя-радості,
і дрижала як річка вигнута
перед ним одним опускала зір,
як знімав з мене хустку вишиту,
хустку вишиту на старий узір

Майже північ. Легка над схилами..
Не впізнав мене, мій самітнику?
Була ангелом — жила з крилами,
а обхрумкали — от, на вінику,
файно били, та пусто вибили,
відрізАли, та мало віряли,
місяць сіпнеться — стану видима,
світлом сяяла — мало вірили,
от і вийшло — не стала золотком,
камінь-око та гострі вилиці,
все, що солодко — вічно коротко,
що вже випало — те і випила.
решту вилила через ліве я,
срібну чашу впустила-м до землі,
най нев дим собі віхолітує,
віполікує дощ у озері

Дивися в зіниці,
в ці діри — темниці,
поглянь, що там робиться з дна..
Не руш моїх кіл —
то мої таємниці,
а камінь — їм красна ціна..
Всі коди затерті
до третьої чверті,
зашторена віями, спи..
Шнуруй себе туго,
серцева прислуга,

гуляють по тобі серпи...

А поле мінне, а небо мідне,
а білий місяць ковтає тьма,
не озирайся — мене не видно,
не озирайся — мене нема,
я креслю числа,ховаю дати,
боюсь любити — така смішна,
ну що тут скажеш, а що казати,
лиш подивитися вздовж вікна,
лиш подивитись як непомітно
на склі зникає мій силует,
щоб зрозуміти, що перелітна
ця вічна зграя моїх сует..
..і візьму Місяць — шаманський бубен,
і вийду в північ на перший сніг..
трояке зілля у мене буде,
трояке зілля моїх доріг..
вітри, злітайтесь — велика ватра,
велика ватра на дні озер..
моя молитва — єдина варта
на білих дверях моїх печер..
я буду в бубен ці ритми бити,
трояке зілля не промине,
не відречуся тебе любити,
не відречися і ти мене
на полі міннім, на небі міднім,
як білий місяць ковтне пільма,
не озирайся — я буду поруч
з всіма твоїми дванадцятьма...

...та спинися хоч раз над лісами,
в мою келію глянь варівку,
бо хіба-що малими віршами
поцілуємось раз на віку
і на серці під ранок, під ранок
порозходяться шви і мене
тихо виведеш босу на ганок,
і між нами лише промайне
біла тінь чи то птаха, чи слова..
скрипне фіртка за нами стара
і така самозречена й строга
я піду.. бо пора... бо пора.

в місто ввійшла твоя ширина,
ні вдихнути, ні видихну — ти... ти де?!
чую тебе як звірина, звірина
всюди (читай — ніде)
зараз... чекай... ти близько, тут,
перший шепіт і я — ріка,
зупинися, я чую, я твій маршрут
скраю материка..
...каменю, відпусти, витечу ж все-одно,
бо я чую — він там!!
загатила-с ми світ, камінна стіно,
і моїм словам...

Лісом з червоним листом блукає Чорна Богиня..
Знаєш лиш ти — не боги завершать обряд,
вони пруться з усіх шпарин... і
Тріскає!
Скрина!
...стань за спиною, щоб я не дивилась назад ...
Дай мені пам’ятати, що сльози твої рікою
текли лиш від того, що вижила я вночі..
Що залишилася голою і собою,

з червоним листом на знаковому плечі.
Трави ломляться в кості — боги не змикали очі,
на дні моїх рік ватра тече стрімка,
падають ідоли в воду, летить з них клоччя,
але хто я така,
ну хто я така,
щоб забагати печеного леду у Чорної Тої,
що з мене крізь мене до мене без стуку йде??!!
...Вона каже, що двісті років назад
я тут жила з тобою..
І в ноги мені ключі золоті кладе

Раптом зникають ті, що стережуть палац,
тиша заходить прямо в порожній зал,
сміється паяц, плаче смішний паяц,
струшує попіл у срібні краї дзеркал
він знає ціну брехні, знає вагу словам,
тіні мечі схрестили , в атаку пішла печаль ...
я аплодую не ролям, а травам і молитвам,
що проростають в мене крізь чорний

старий рояль
а за вікном що не травень, то шторм і шторм,
я вистою в першій акті, але ти бережи штурвал,
а хочеш — випий мене на раз

як британський ром,
а хочеш — розбий на двісті один фрактал,
а в північ заряди арбалет місяцем уповні
і вистріли в другім акті впритул в ребро..
тіні вдруге схрестяться на моїм вікні
і впаде мені в ноги чорно-біле твоє перо
І повернуться ті, що стережуть палац,
і прошепочуть любов у порожній зал..
сміється паяц, плаче смішний паяц,
струшує попіл у срібні краї дзеркал

виходьте з-за дерев
і не питаєте хто ви
я знаю хто ви є
і як ви мовчите
зеленолапі пси,
червонооки сови
ви хлебчете ріку,
на афинах спите
ви знаєте що я
опала мокра хвоя
ви знаєте мене
без голосу і слів
лише лице в ріці
не знає хто я, хто я
дивіться там за ним
тримайте берегів
як витруться думки
як вивітриться серце
як вишліфує вир
до мовчазного дна
подивиться воно
у місячне люстерце
і може аж тоді
подібне стане на
зеленолапі пси
червонооки сови
і вихлебче ріку
на афинах засне
і вийде з-за дерев
і не питає хто ви
а озирнеться щоб
побачити мене

Тримайся дзвоника на овечій шийці...
...бігли червоні лисиці
по старім камені, по вовчім черепі
дванадцять чугайстрів вбирали череси
мочили чуги в потоці
крисані на оці —
мовчали...
в коло ставали, в сопівку грали
душі ловили, за черес клали
світом хитали
все дужче, дужче
коло ставало все вужче, вужче і —
суньоголо-о-о-о-ов!!!
як нявка нечесана кров під чересом
мечеться, ломиться, кличе
в аркан!!! Аго-о-в!
Очі у очі — німі перехресні вогні, агі-і-ій!
вуголь з-під вій
чорними птахами в ліс
небо пере-
вернулось і зависло наперекіс
гупає в ньому вода р-р-аз, дв-в-ва
а в землі макова голова
важка від води
а по ній двадцять чотири сліди
вщент, гамузом, впень, в дим
маркують дороги усім живим
по старім камені, по вовчім черепі
по мокрім чересі
лижуть ноги червоні лисиці....
Тримайся, душе, дзвоника на овечій шийці...

Там нікого нема, тільки гражда чудна
тільки гражда чудна, і один раз на день
в срібних згардах туди ходить жінка одна
чорна жінка...Дзелень, дзелень...
за нев сонце їде, головою трясє,
то зникає в горби, то ступає у слід
тепло фиркає в шию і оком пасє
у руці її хліб...
і заводить вона сонце в дим і кладе
перед ним небеса, як отаву в кошіль
його німб золотий поза гори паде
як різьблений таріль
засинай, засинай, каже, Чорна ріка —
твій обіцяний рай, твій далекий вогонь
золотий повідок — твій завіт і Рука
не відпустить його
поки тут у долині ще сплять ці тіла,
що призначено їм перенести псалми
що в них серце сліпе як маржинка мала
у соломі з крильми...
І стихала вода, і тікала з-під вій
тільки гражда лицем оберталась до дня,
як у згардах з воріт чорна жінка на світ
выводила коня...

Четверті півні, дубова бочка
там непочата вода на дні
повзе горою біла сорочка —
світочну вберю несут мені...
несут на бартках кошлаті звірі
в них чесні очі і дивний чин
вбирают рано по голій шкірі
на мокрі коси... мовчи... мовчи...
мовчи і слухай — така година:
обійдуть тричі — тоді й пора...
на білий камінь стече малина
на темний корінь сповзе мара
і стане тиша у штири ока
на білих водах замішу світ...
овечки білі несут молОка
овечки знають усе як слід...
жентиця тепла у руки сіла
танцюйте пальці , бо з-за ріки
їде косуля — княгиня біла
по Чорногорі попід зірки
цілує ніжно мені долоні
ще пару вдихів до перших сліз...
світОчку білий — прогнались коні
переввернули Великий Віз
і світ як ліжник встелився в ноги
сорочка біла втекла з руки
то несли сонце — старого бога —
кошлаті звірі удзовж ріки.

Що так, душе, гаруєш
Що там на тебе суне..
— Скоро дванадцята, чуєш?
Пора. Закривай засуви.
Білий часник на вікна,
Місячний зуб на фіртку
Серце себе лишає
Зарубками на одвірку..
Ось вони, сірі птахи
Темним крилом по шкірі
Ти навіть не помітиш
Цей переліт валькірій..

Де твоя, душе, жертва
Де твоє срібло-злото
Знову твої маршрути
Через старе болото..
Вийди і вий, вовчице
Трави, сповзій з порогу
Темно навколо, темно
Виведіть на дорогу..
Слухай, душе, що знала
Знала, але забула
Треба, щоб ти згадала
Треба, щоб я почула..
Встигнемо, світло схрестить
Промені на фіранку..
Ще у нас залишилось
пару годин до ранку.
Тихо, слова...
Всі філософії збилися в зграю і пролетіли мимо..
Чуєш? Вовтузиться корінь в землі
і набухає трава,
і росте, і так нетерпимо,
бо знаюча, бо жива...
бо що їй до того,
що в тобі розсілися смутки, плачі і печалі —
в неї на шії срібляться рахманські коралі
і танцюють у ній божества,
бо над нею місяць високо,
і дивиться так, що у стеблах дуріє кров,
і соки зелені як ріки, а ріки як соки,
течуть і течуть, витікають, вертаються знов,
і крутяться коло, відсвічує сонце на тінь ворожбита
на місячну кістку,
цілуй мене, каже, траво несамовита,
беру тебе за невістку..
...і що їм усім до того, що люди понурі
зорали сумними очима усю свою глину
що їхнє коріння вовтузиться в їхній зажурі
і тягне їх душі
вдолину
вдолину..
Ну що їм до того...
З них злизує місячне саяво розгойдане гілля
їм латкають білі сороки і грають дерева
рахманське весілля...
Злітаються квіти на трави в тумани
у річку молочну,
а потім над ранок приходять на першу Всеночну..
знімають коралі
і тихо шепочуть...
і може, як схочуть, замовлять і наші печалі...

Дикий гірський полин
прорізає твердь
він із племені сарацин
він зневажає смерть

його звали колись цар
а можливо і Ланселот
за ним зараз — сто тисяч хмар
перед ним — п'ятсот

він не знає що було до
не знає що буде за
він жде фіолетовий дощ
і любить коли гроза

прилітають вночі з ріки
дракони його пори
і дихають на листки
на краю скали

вони колотять крильми туман
вони забули що таке мить
в них під повіками океан
тремтить

ніхто з них не чує пійми
не знає куди їй путь
пише полин по скалі псалми —
вони його стережуть
ой ти муже мій, чи ти брате мій
чи ти милий мій, ти за мене стій...
вже прийшли вони, стали і стоять
ставлять моє біле серце на червоний блят
на стару петлю, на іржавий цвях...
замерзає грань, залітає птах
падає в поріг древній топірець
осідає з мого серця сивий попільець
залишає тінь на одвірку карб
на руці рубці, а на руштах скарб...
Тихше, милий, чшш.., тихше, ще не час
хтось вирізблює у мені свій іконостас
на старі шаблі йде стара війна
виступив твій піт краплями вина
краплями роси на зелений мох
укладає мою душу вимучений Бог..
Ой ти милий мій, дивляться святі
на твоїх ногах пера золоті
стій за мене, стій, не віддай назад
поки сонце не закінчить свій старий обряд.

Патріотичні думи Василя Нечепи Відомий у світі кобзар зустрів своє 70-річчя!

Василь МАРУСИК,
заслужений журналіст України

У святковому випуску тижневик “Сло-
во Просвіти” (№34, 20-26 серпня 2020 р.)
до свята Незалежності України надруковано
серед визначних публіцистичних роздумів
статтю земляка великого кобзаря Ж. Лютого
“Нескорений ПроRock. Тарас Шевченко”.
Автор повідомляє про те, що “незабаром
світ побачить третій епізод великого проекту
Громадської спілки “Музичний Батальон”.

Нагадую про цю публікацію тому, що
йдеться також про відомого діяча культу-
ри, кобзаря-лірника Василя Нечепу з Чер-
нігова. Тут мовиться і про те, що у народ-
ній манері чернігівець виконує власну
мелодію на шевченківський твір у супро-
воді одеситів “Друже Музико” та київсько-
го гурту “Осяйний Живосил”.

— Радий, що досвідчені молоді співа-
ки та музики запросили мене до справді
бойового гурту. Із окремими з них я деся-
тки разів співав і грав на кобзі та лірі в око-
пах та гарнізонах АТО. Особисто об’їздив
за тридцять літ десятки країн світу, де за-
мешкали наші співвітчизники. І ніде так
не співпереживав як на фронтових позиці-
ях на Донбасі. Тепер я знаю, що моя життє-
ва позиція вірна, бо служу завжди Україні.

Кобзар-лірник, обдарований тенор, ро-
дом з міста Носівка на Чернігівщині. Понад
двадцять років був солістом обласної філар-
монії, з 2004 року — керівник українського

культурно-просвітницького центру МАУП у
Києві. Народний артист України. У реперту-
арі Василя Нечепи — думи, псалми, народні
пісні, що входять до моновистав: “Пісні із за-
чарованої Десни”, “Через віки й серця”, “Зо-
ряна вічність”, “Були й ми козаками”, “Ма-
терині пісні”, “Було колись в Україні” та
інші. У його виконанні звучать пісні у запи-
сах М. Максимовича “Гомін, гомін по дібро-
ві”, а також історично-фольклорні твори з
деснянських берегів або жартівливі шедеври
у виставі “Зоряна вічність”. Знаменита мо-
новистава про українського генія — худож-
ника й поета “Через віки й серця” (твір зву-
чить майже 12 хвилин) складається із таких
частин: “Спогади про Т. Шевченка”, пісні
на вірші поета “Породила мати сина” і “Ой,
люлі, люлі” та з його улюбленого репертуа-
ру “Ой, Морозе, Морозенку”, “Ой, зійди, зі-
йди”, народної думи “На смерть Тараса” у
виконанні Т. Пархоменка, авторської мелодії
на слова М. Негоди “Діброва зелена”...

До музичного диску “Було колись в
Україні” (випуск 2002 р.) вступне слово на-
писали академіки Юрій Шилов та Микола
Жулинський. Зокрема, Микола Григорович
зазначає: “Наш славетний кобзар-лірник
хоче засвідчити, що не вмирає — “не вмере,
не загине!” дума кобзарська, бо її порятунок
— в духовній вічності українського народу, в
її талантах. Від Бога цей дар голосом ожив-
лювати джерела народної творчості. Тому
наш народ називає таких величних співців,
як Василь Нечепа, “людьми Божими”.

Знаць, од Бога

І голос той, і ті слова...

Василь Нечепа — автор декількох музич-
них посібників. Разом з письменником Ми-
колою Шудрею створив багато ілюстрован-
ний збірник “В рокотанні-риданні бандур”.
За однойменну концертну програму 2006 ро-
ку удостоєний Національної премії імені
Т. Г. Шевченка. Серед нагороджених тієї шев-
ченкової весни видатні діячі культури: худож-
ник Євген Безніско, письменники Анатолій
Погрібний, Григорій Гусейнов, Ігор Качуров-
ський, Анатолій Кичинський та інші.

Першого вересня родина у Києві віта-
ла ювіляра і проводжала до першого класу
його третю онучку Марійку — дочку си-
на Романа. І ще одна радість прийшла до
Василя Григоровича. Його брат Володи-
мир та літературознавець, професор Ва-
силь Яременко випустили у світ великий
том-збірник листів видатного просвітяни-
на Бориса Грінченка, віднайдених у архівах
Росії та України.

Многая і благая літ Вам, ювіляре!

“Як справжні партнери, звісно, любили один в одному людину, бо інакше б не відбувалося мистецтва”.

Інна БІЛОУС,
член НСЖУ

Козачка

Малою я, звісно, не знала, що таке харизма, і слова такого не чула. Та коли тітка Катря Назарівна розпрягала увечері коней — не могла відвести очей. Подивитися, як запрягає, мені не вдавалося, бо рушала Катря кінми зі свого двору чи з колгоспної конюшні ще вдосвіта. Увечері, вже після череди, коли приженемо корів додому, я перебігала стежкою через городи “у бригаду”. Для того, щоб знайому до дрібниць картину побачити ще раз, як улюблений фільм.

Катря, висока, аж надто струнка в свої “під сорок”, і була така, що їй личило все! Приїжджала кінми, запряженими у “підводу”, вив’язана цвітастою хустинкою, з-під якої вибивалося пасмо, таке ж вороне, як і брови. Наче вуглинкою намальовані, чорніли навіть на її засмаглому обличчі! На довгій шії полум’янів разок намиста.

У вицвілому на голубе халаті, несла себе так, наче була зодягнута у святкове, хоча тернові очі мали смуток.

— Ппррру, малий! Стій! Дома вже!, — гукала вона до коня, і Орлик зупинявся, як вкопаний.

Катря зістрибувала на землю, змахувала рукою хустинку з голови, і смоляниста коса падала на волю: все, роботі кінець! Катря швидко і вправно, погладжуючи Орлика, виймала вудила, знімала з нього вуздечку з усією в’яззю ременів та шлейок. Іншою рукою скидала з голоблі черезсідельник. Все разом: і посторонки, і віжки клала на воза. Звільняла Орлика, щось тихо до нього приговорюючи — від хомута, накидала недоуздок з мотузкою і вела до довгого корита з чистою водою — напоїти. Орлик пряв вухами, фиркав — був з характером, як і його “напарника” по тяжкій колгоспно-робочій долі. Припадав до води, смачно прицмокуючи перед кожним “конячим” ковтком, і довгенько не підводив голову — аж поки Катря з кишені не витягне щось смачненьке: рафінаду грудочку, чи яблуко, чи пряник який, куплений в сільмазі. Орлик лишень губами торкався її долоні, і за мить хрумкотів ласунцем. “Та не лоскочи ж!” — казала до нього

«Село є село!»

Живу там, де народилася, де поховані мої прадіди — в степах Придніпров’я, біля Орілі. На землі, в якій на долонях — глибокою прямою борозною лінія долі мого дорогого тата: хлібороба з солов’їним голосом і щирою душею українця Олексія Якименка.

“Великий світ — у маленьких вікнах” — сказано влучно. Мій світ — село: “тут все моє і я своя”, як співається в пісні. Тут — моє місце сили і джерело пам’яті, мої береги і обереги. І люди — слово, доля й характери якихдесь там, в душі, складаються в дивну мозаїку сільських історій, які пропонують сьогодні і для читачів “Слова Просвіти”.

Люблю цих людей, у слові моя любов і повага до них — сільських трудівників, яких десятиліттями навмисне принижували, знищуючи дух господаря і душу України, яка — я переконана — жива, поки живе село. По краплині, наче ліки, намагаюсь прищеплювати правдивим словом із села — повагу до його людей, вдячність, гордість, затребуваність, бажання знати і чути справжню історію роду і краю, з яких складається реальна, невидумана історія нашої України.

“Село є село!” — група в соцмережах, яку створила і модерую саме з цією метою. І люди охоче відгукуються у нас в “Селі...” на цей поклик, піднімають архіви, діляться світлинами і сімейними історіями, роблять відкриття для себе — цілі скарби! Щоб оминати точку неповернення, вберегти в собі українське слово і батьківську пісню. Відчути себе маленькою, але значимою часточкою великої української нації. І пишатись тим. І нести ту причетність гордо, невідкупно й незламно!

Катря. І вела прив’язати: або надворі, або в конюшню — яка була погода. Сама підкидала свіжої трави Орлику в жолоб, не надіючись на конюха Мишка, який завжди був напідпитку.

Тітка Катря особлива була для мене навіть тим, що ніколи тому Мишкові не вичитувала, як інші! Наче й не було його тут. Мовчки, без поспіху, робила своє, здається, не зважаючи на цілий світ навколо. Була неговірка, удостоїтися слова від неї вдалося небагатьом.

Мене не чіпала, аж поки не проходила повз. “Що, Олексійно! Коли косу відпустиш?” — жартувала до мене, завжди коротко підстриженої, і, не дожидаючи відповіді, з легенькою посмішкою йшла геть. Та так йшла, наче коромисло з водою несла! Олексійною ще тоді ніхто-преніхто в світі мене не називав, хіба що тато, коли запитував про щось важливе.

До мого татка Катря, вдова з двома близнюками на руках, трішки меншими від мене Льошкою і Наташкою, ставилась по-особливому. Непідступна і самодостатня, така, що знає собі ціну, вона й на сільські весілля приходила тільки з малими за руку. У вишиванці, якась зовсім вже святково-нетутешня, підходила до гурту, сплітала руки на грудях, відсторонено прислухаючись до розмови.

Весілля потроху розгойдувалось, набираючи того особливого гулу і звучання, тон і настрої якого залежали й від музик, і від наречених, і від господарів двору, де гулялося... Бо

село ж було шораз те саме — наше! І після зустрічі-обсипання молодих та сватівських переспівів, починалося загальне дійство. Мій тато, підморгнувши гармоністу Василю, заводив звідкись аж з глибини весільного двору: “А вжеє третій вееечір, як дівчиинину бачив...” І удвох поволеньки йшли до гурту, де стояла й Катря. Вона “включалася” миттєво: очима, рухами і — голосом, густим, бархатистим: “Не вийду, козааааче, не вийдуу, сокоооле...” Це був справжній народний театр! Щирий і неперевершений! А мій тато з Катрею (не тільки вони — артистів у селі не бракувало, як і в кожному в ті роки) — були партнерами “по сцені”: на кожному весіллі, вряжанні, де тоді збиралося по сто-двісті чоловік. І, як справжні партнери, звісно, любили один в одному людину, бо інакше б не відбувалося мистецтва.

Катря у співі ставала зовсім не такою, якою її знало село, бо то співала сама її душа — відкрита, широка, щедра. “Ех, Катерино, якби не твої коні та не мій трактор — бути б нам артистами!” — жартував мій тато. Боже, як вони удвох виспівували! Все весілля, наче виривалися з тяжких буднів на свободу — і втомі на них не було! “Козачка!” — не інакше, з особливою повагою і гордістю називав мій тато Катрю. І з часом почало її так кликати все село. А вона й не перечекала.

“Козачка” Катря ото — залишилась у моїй пам’яті назавжди, бо старенькою я її й не бачила. В сімнадцять я поїхала з села, а років через десять Катрю забрав до себе син Льошка аж у Казахстан, де осів з молоддю дружиною, отримавши направлення після вишу. Згадувала Козачку часто: колидесь чула “їхні з татом” пісні, або коли бачила коней — красивих племінних, буваючи на різних виставках, чи в господарствах по роботі. Згадувала Катрю і завжди мала для себе приклад жіночої гідності — на всі життєві ситуації.

А в один з поминальних днів, дивлюсь —

іде назустріч моя Козачка! Така ж постава, чорні коси і той же погляд тернових очей — тільки молодша... “Це моя Катя”, — посміхнувся із-за її плеч Льошка. Обнялись з ним. “Козачка! — мовила йому тихо, крізь сльози. — Наче й не виїжджала з села...”

Гальошка

Гальошка та й Гальошка: чого не Галька, не Галина — не знаю. А на “Галю” — то вона й не відізналася б, мабуть. Бо Галю — та, що “несе воду.., а за нею Іванко”: струнка, чорноброва, висока... Наша ж Гальошка — руда, в ластовинні, безброва. Ото тільки що висока — так кремезна ж, плечі коромислом, і крок — чоловічий, та вічні ризаки розміру не менш як сорок другого, підкочені вгору.

Гальошку видно було здалеку, але я її не боялася, як інші діти, бо вона безобидна: так казала бабуся Марія Свистунка, а я їй вірила. Гальошку теж тишило, що я її не боюся, не обходжу попід дворами, то ж голосно реготала мені назустріч. Сміх той був, хоч і чула його вже всоте, моторошний, лункий і завжди недоречний, як і сама Гальошка. Я всміхалася їй назустріч, як і всім у дитинстві, а вона реготала ще дужче, аж наче захлинаючись, іще й щось пробувала казати. У неї це майже зовсім не виходило: бубоніла, махала руками, реготала, показувала на “сетку” з хлібом в моїх руках: мовляв, з магазину йдеш? Я вдавала, що не розумію і мерщій питала: “Вам хліба?” Гальошці було за тридцять, мені років вісім — і я називала її на Ви, як всіх старших у селі: мабуть, більш ніхто на Ви й не кликав. Спроба щось дати Гальошці закінчувалась завжди однаково: вона починала шалено вертіти головою з боку в бік — мовляв, ні-ні, не треба! При цьому гойкала грубим голосом, морщила лоба, переходила на лемент. Тоді у відчай махала рукою і з повними очима сліз швидко йшла геть, ніби тікала — ще ширшими, ніж зазвичай, кроками. Я, мала, не знала, як мені перебити Гальошчину компанію, і тому єдиним відомим мені способом відчепитися від неї, зловживала... А стрічала я її частенько: мій похід у лавку по хліб за часом співпадав з її поверненням з колгоспного телятника. Там Гальошка розносила силос по жолобках, чистила гній, поїла телят “обратом”. Просто так, по своїй волі. А ще — збирала кізяки на колгоспній конюшні: мазати людські хати, курники, сараї.

За роботу Гальошчину шматок сала, півпалайниці домашньої або молока чи олії несли у двір її бабі — Олянці: сивій, маленькій, замученій роботою, мовчазній і вічно зайнятій. Вона мовчки брала — без ніяких там “спасибі” та інших реверансів. І ставала далі до роботи. Село було ніби з стіною від них з Гальошкою — дівку хоч і не ображали відкрито, але й не жаліли, як безногого Петра Вергуна, чи Соньку Барбалошчу, що з дитинства їздила на колясці “з ричагами і колесом спереду”. Я не розуміла, чому: Гальошка ж не пила, як дід Вергун, не була такою вредною, як Барбалошчу. А що було не так з моїми добрими, хорошими, ширими односельцями — допитатися мені, малій, не виходило, та й не заведено було.

Олянка померла якогось року навесні. Гальошку колгосп відправив у стардом в нашому районі — кілометрів за двадцять від мого села, натомість забрав бабину Олянчину хату — за утримання онуки. Гальошка кілька разів тікала зі стардомом, звідти повідомляли на нашу сільраду. Бабусі-сусідки охкали, дізнавшись таку новину (“додому хоче, то й тікає”) — Гальошку знаходилидесь у степу, брудну, обідрану, повертали назад в стардом. І в скорості, казали у нас в селі, Гальошка померла.

Хоронити покійницю забрало село:

— До баби й до матері вертається, — перешіптувалися сусідські бабусі.

— А хіба в Гальошки і мати була? — почувши таке, причепилася я до сусідки-бабусі Марії Свистунки.

— У всіх, дитино, мати є, — тихо відповіла бабуся Марія й примовкла: мовляв, не чіпляйся.

Через роки розказав мені тато, що матір Гальошчину — Катерину, село буквально зацькувало, коли та після війни повернулася з Німеччини із маленькою дитиною. Катерина була, казав тато, гарна, чорнява, невисока і метка. А до війни ще й

весела. Село не могло пробачити, що “нагуляла від німця”. Мовляв, “того воно таке й несправне в тебе, що народила від фашиста, від убивці, гріха набралася”. Одного разу допекли її так, що Катрю знайшли у петлі... Гальошку ростила Олянка сама, на свою дванадцятирубльову пенсію.

Найближча Олянчина рідня знала, що таки й справді, від німця Катря народила, від фашиста, який згвалтував її, невірний до України. Та що скажеш тим, хто осліп від зненависті, втративши на війні чоловіка, синів, матір, малих дітей. Що доведеш тим, чиї родини знищили фашисти (навіть полкові газети писали про трагедію хутора Цвітки біля нашого села) – відступаючи, німці спалили його разом з людьми. Гальошка весь свій недовгий вік, не знаючи, спокотувала гріх цілої нації! Незахищена її душа просила тепла, щирості, доброти, та так і згасла, навіки чужою, знехтуваною. Так і не вислужилася Гальошка у моїх односельців. Не діждалася ні від кого хоча б промінчика любові...

Коли наше село топило водою, чи коли горіли хати від степу по три вряд, або тонули в зрошувальному каналі діти – згадували баби й Гальошку, хрестилися і підводили очі до неба. І хрест на її могилі завжди був пофарбований, перев’язаний, як годиться, рушником у поминальні дні. І написано там досі: Ягольник Галина. Без по батькові...

Ониськине свято

Світ ледь прокліпувався на новий день. Вмивався росами, потягався вайлуватю на пухких споришах розкотистими туманами, рум’янів зорею. Сонно давали ноту на вранішній заспів пташки. І тільки Ониськин півень – найстаріший, як і баба, на дальній кутку – зично й сердито, як ота Гайвороньова циркулярка, нагло вривався в небесну мАнну літнього ранку. І знову, й знов!

— Та бодай ти кури не топтав! – лайнувся неголосно Петро-сусід. Потягло цигаркою. А Ониська дріботіла двором: від сараю – до хмизу, з хмизом – до печі. Від печі – до старої груші, де звечора жовтіла купка назбираних терпких дичок. Забула цеберочку – вернулася: ступала дрібно, наче спутана, помагала собі йти, часто веселючи вільною рукою вперед-назад. А без ціпка ж!

У діжці з водою дзижчала бджола, баба мимохідь черпнула долонею по воді, вивільнила бранку, висадивши на пощерблений дубовий край. В діжкове плесо лунко булькнули та й втонули кілька слив. “І був би кисіль, так хто ж нарве?” – думки бабині давно розбігалися з нею самою – зі шкарубкими руками, що надто повільно ламали хмиз і пхали в піч. З покрученими ногами, які ледь човгали двором у прошитих на гумовій підшві черевичках з петриківського базару. І з попереком, що не хотів гнутися там, де думалось. Думки були стрімкими, як колись сама баба. “І то добре”, – тихо раділа Ониська, бо слабували головою й молодші від неї.

А їй сьогодні – вісімдесят сім! Тільки ніхто цього не зна! Бо й сільрада, де на пенсії мила підлогу, вітає, коли в метриці написано – на другу Пречисту, і діти-онучки, і сусіди. Справжнє ж – воно ось, зараз.

І Ониська “намічтала” собі свято! Ні тобі пирогів пекти, ні столів накривати, як на Пречисту... Ані переживати, чи хліб вдасться, чи холодець ухватиться... Бо це нікому іншому – а тільки їй одній свято... Ото таке – без гостей і пирогів, без гостинців і подарунків, а бач, аж трусить її, як надумас... Аж їй рука в літній кухні тягнеться “зозулю” з гирькою на ланцюжку перевести годин на скільки вперед, аби вже швидше той вечір. Та Ониська прожила вік і знає точно, що день сільський міряється роботою – і жоден тобі вечір, навіть найжаданіший, не настане, поки не відробиш тому дню призначену самим літом поденщину.

Сновигала двором, була й на городі, і в березі, де пасеться Ланка-коза, разів шість. Рвала траву, сушила грушки, пасла кури, носила воду, збирала городину – ото не дарма жартують сусіди: “Хто вам, бабо, повірить, що весь вік – на фермі, так би всім, як оце ви вештаєтесь на дев’ятім десятку...” Та вона вже й сама собі не вірить, чи було те життя до старості... Наче весь вік – стара!

Кілька разів між клопотами й роботами підсиджувала Ониська на облізломому ослінчику під погрібничком. Відпочивала. А коли вже й стара акація за її двором не втримала на верхівці розпечене сонце, зронивши його на самісінький край степу, баба зазбиралася до хати. Обійшла ще раз двір – чи не загулялася яка курка, заглянула до Ланки, підперла віником двері літньої кухні, поперевертала відра, повісила на штахет два чистих глечики. Набрала собі на ніч кухоль свіжої води з криниці та й рушила...

А в хаті... В хаті, умившись і помолившись, дістала з етажерочки, пофарбованої в біле – оту книжку, що її лишила бабі напам’ять молода вчителька, квартируючи дві зими в чистій половині Ониськиної хати. Полобувалася, погладила блискучі лаковані боки, поклатла на коліна. Відкрила... Та й почала святкувати! У книжці були помальовані міста і палаци, пам’ятники і картини – де яка дивина є у світі! Ониська любила ту книжку, та так ні разу до її кінця

й не дійшла – товста, а читає баба повільно, по складах – як навчили її, найстаршу, на печі менші братики, які ходили в школу, поки Онися після смерті мами дбала про господарство. Та й пізніше Ониська добувала науку, як прийдеться.

— Фран-ці-я, – завела на всю хату. – Де вона, та Франція... І що ті франці таке їдять, що отаке гарне понабудували...

Баба шурхотіла сторінками, бродила нетутешніми вулицями й палацами, почувалась крихітною й розгубленою у тому невідомому їй дивному й прекрасному світі. Підглядав через вікно за бабою місяць, купчилися навколо бабиної книжки зорі, а Ониська все святкувала і святкувала!

...Поки й світ ледь прокліпувався на новий день.

“Порада”

На осінь Остап осліп. Зовсім. Сидів собі під хатою, мружився на скупе вранішнє сонце, слухав село. У Макарів скрипнула цямрина, і ще раз, і ще – тягають воду. Багато води – корів напуватимуть. У Северина в тім краю садиби, де суданише, сердито й глухо молот гепнув об прикорін’я, і ще “геп!”, та й “геп!” – припинають кози. Менший Чигрин зі “шморгалкою” вовтузиться біля лускача, а трактор тільки попахує, як Сидір цигаркою. І вхопив уже наче, і задимів – аж запахло, а тоді торохнув двічі та й вмовк. І знову! А втретє – “тррах-та-та-трах!” вперемішку з Чигриновим “мать-тебе-перемать” – зачми-

хав, “прокашлявся”, загуркотів! Потягло солярочкою, мастилом, кіптявою і аж наче – степом... Остап вдихнув глибше. Вхопив на повні груди, аж задурманило – прілого листя, гнилого яблука, вогкого соняшничиння... “Ось тобі, Остапе, й осінь”, – чи пробубонів, чи подумав.

Намацав вузлуватого ціпка, сперся на нього, підвівся, постояв та й знову сів. “А куди ти, небораче?” – спитав себе подумки. Чи вголос? – “Оно твоє, звикай!” До-

тягся рукою, і обпекло її колючим холодом, аж душу вжалило – дротина, щоб сліпому ходити, через увесь двір натягнута “по маршруту”. До “нужника”, до кухоньки, по дорозі – колодязь і курник. А справа, як двічі ступнути – поріг хатній. Цеберочка для води висить на штахеті, що між кухнею й погрібником. Не промахнеться, бо сам майстрував отой парканчик! І води навпомацки витягне зі свого колодязя – сам же й зруб ладнав, і крутилку, й ручку до неї. Та й закриє ще лядою сам, щоб листя, опадаючи, в криницю не трусило. “Хазяїн, бодай тебе!” – сказав? Подумав?

Зацівкало, вважай, поряд: “ців-ців, ців-ців” – молоко в порожню дійницю, а тоді веселіше, голосніше: “ців-ців, ців-ців-ців-ців!”. Ще таких два-три приспіву, і гукне Галька-сусідка мало не у вухо: “Куме, Маня ось молочка тобі передала! За те, що яблучок їй вчора вкришив!” А він їй скаже: “Та не кричи ти, Галько! Я ж сліпий, а не глухий! Репетуєш на весь куток!” А вона отвітєть йому навмисне грубувато: “Та чи й не “нежний” який!” А тоді “квоктати-ме” з відчинених дверей літньої кухоньки, що і те ціле, і те “не тронуте”. Охкатиме, вичитуватиме. А він знову уявлятиме собі, що двері в тій кухні – зелені! Темні, як барвінкове листя в затінку. Такі його Надя покійна хотіла. Сама й фарбувала. Любила зелене. Поки він, було, всеньке літо з трактора – на комбайн у степу, вона й віконниці перефарбує свіженьким, і ворота, і хвірточки всі повимальовує, і двері на горіще

та в погрібничок... Чи було? Чи й з ним?

Перецівкало вже й три приспіву, а Гальки з молоком не чуť. Погнала корову в череду? Так Мишко ж ганяє. Десь подалася? Так наче ж із нього починають день з кумом. “До своїх клопотів людям ще й оцей!” – подумав на себе.

— Куме! – тихо, а не так, як завжди, обізвалася зовсім поряд Галька. Наче стояла тут. Чи, може, й стояла? Думки його слухала? – Діти твої дзвонили. Прийдуть вже завтра.

— Як завтра? Далеко ж он як!

— В дорозі вже, казали.

— Ти ж отчиталась, кума, що все добре у мене? У нас... Чого їхати? Що тут дивитися?

— Забирати тебе, куме, хочуть, – це вже Мишко. Удвох, бач, прийшли з Галькою.

— А ви ж їм що?

— Та що ми, куме. Твої діти... Твої очі... Тобі рішАть. За нами діло не стане, Остапе. Будемо жити, як жили – ти ж знаєш. І зимуватимемо.

— І перезимуємо! – знов Мишко.

— А поради ж у кого? Де мені спитати? Наді нема...

Встав. Два кроки вправо. Поріг. Двері. Клямка. Почвалав у хату. Згорблений – аж помалів.

“Господи! Я тебе не бачу, а ти мене почувй!” – став до кутка, де Надіні ікони. Несміло торкнУв пальцями лоба – вперше з дитинства, коли ще покійна баба Домаха вчила його складати пучку до хреста і казати “Оченаш”.

Василь ТРИЛІС

Закінчення.
Поч. у ч. 35 за 2020 р.

Як і навіщо вчитися співати

Українець охоче береться пояснити, навіщо потрібна пісня. Він так гарно про це розкаже, що аж слюзи на очі навертаються. Але вмовкає, як тільки питаєш його, чому ж він сам не співає. Не відразу вмовкає, пробує щось там аргументувати: мовляв, слон на вухо наступив (хоча тут таки пригадає, що рід у нього був дуже співучий), немає вільної години (бреше), не такі тепер часи, щоб співати (це ж які вони такі, що не такі?), а то ще й візьметься переконувати, що наша пісня не вмере, не загине, бо он подивіться, як багато всяких фестивалів та конкурсів, мало не щодня, як не в Миргороді, то в Києві на Співочому полі, як не по радіо, то на дисках та флешках — таке море пісень, ого-го... Ну то й чого ж ти, чоловіче, сам ніколи не співаєш? Дівчино, а покажи-но, яку ти колискову заспіваєш свій майбутній дитині? А ти, п'янений добродію, чи знаєш ти до кінця хоча б слова хоча б одного куплета хоча б одної пісні, яку оце хапаєшся горланити? Жіночко мила, а скільки пісень ти передала своїм дітям?

Чому перестають співати українці? Я можу відповісти на це питання, але краще б на нього відповів кожний українець. Для себе. Хоча, скажу я вам, відповідь нічого не дає. Коли настає посуха, садівник не читає звітів і дисертацій про причини глобального потепління, а бере відір та йде поливати дерева. Це безрадісна робота, але ніякими балачками її не замінити.

Ми сьогодні ще маємо всі можливості повернутися до своєї пісенної культури. Якщо не відчуваємо інстинктивної потреби, то нехай це буде через умовляння розуму.

Як учитися співати?

Той стан суспільства, коли співати вчилися непомітно, без видимих зусиль, з колись — так само, як учиться людина розмовляти, — той стан утрачено. Тепер учитися пісень доводиться так, як навчаються іноземної мови. Або рідної, але міцно забутої.

Спершу до співу треба поставитися трохи по-дитячому — саме як до гри. До речі, колись так і казали — “грати пісні”, але слово “грати” тепер уживається тільки стосовно інструментальної музики.

Спробуємо погратися з піснею. Візьмімо найпростішу — знаменитий “Щедрик”. Це всього три ноти: довга фа, вдвічі коротші мі, фа, і знову довга ре. І далі те саме, доки всі слова не виспіваєте. Що може бути простіше?

*Щедрик, щедрик,
Щедрівочка,
Прилетіла,
Ластівочка,
Стала вона
Щебетати,
Господара
Викликати:
— Вийди, вийди,
Господару,
Подивися
На кошару:
Там овечки
Покотились,
Там ягнички
Народились.
В тебе товар
Весь хороший,
Будеш мати
Мірку гроший.
Хоч ні гроший —
То полова, —
В тебе жінка
Чорноброва.
Щедрик, щедрик,
Щедрівочка...*

Що може бути краще? Що може бути лагідніше, добріше й правдивіше? Це ж той давній Новий рік, коли починалася весна, і прилітала ластівка й мостила гніздо під стріхою над вікном, не перестаючи щебетати, і приходили під вікно маленькі щедрівники та перекладали те щебетання зрозумілою людською мовою — виходила чиста й ясна, як Сонце, співана поезія, і виходив до щедрівників сам пан-господар,

і щедро обдаровував їх, бо так гарно хвалили і його дружину, й дітей, і його кошару, зичили їм добра і в коморі, і надворі... І не було сумніву, що побажання збудуться, бо то був святий день і були святі наміри. То було *свято*, а не розвага!

Слухайте, а колись же хтось заспівав цю щедрівку ВПЕРШЕ! Вперше люди словами сказали те, що творилося й діялося навколо них і в них самих, і забриніли ті слова на трьох нотах, ніби ластівочки розсілися на трьох небесних струнах та й давай вигравати! А потім почув тих ластівочок і тих щедрівників Микола Леонтович. І не змінив він у щедрівці жодного слова, жодної букви, жодної ноти, а тільки додав до них своїх музичних візерунків — от тоді й полетіла наша ластівочка по всіх країнах, і сьогодні геніального “Щедрика” знає, грає й співає весь світ.

Що може бути краще й природніше, ніж заспівати й нам з вами цієї щедрівки?

Може й заспіваємо, але навряд чи це буде гарно й природно. І справа тут зовсім не в вокальних чи хорових труднощах. Простішого й легшого співу — три ноти! — просто не існує ніде в світі. Отже, проблема в нас самих. Якийсь блок стоїть отут, у горлі, не дає пісні ластівкою злетіти вгору.

Блок треба усунути. Для цього треба його зрозуміти. Атрофія співучого нерва — так він називається, але лікарі такої хвороби не знають. Та навіть і нерва такого немає, кажуть вони. А я вам кажу, що є. Це захворювання нервової, а точніше — психічної, до його механізмів лікарям додати зась. Невроз, кажуть вони, можливо навіть фобія. Коли щось скажеш по-вченому, то ніби аж порозумнішаєш. Але я скажу просто. Відомо, що кожен з глузду йде по-своєму. Хтось боїться тісних приміщень, хтось, навпаки, відкритого простору. А ми боїмося співати. Така от хвороба. Для поважності можна назвати її кантофобією. Вражає в досить ранньому дитинстві, так що рідко хто може пригадати обставини захворювання. Чим викликана ця масова недуга, краще не згадувати, а зосередитися на її подоланні.

Як лікуються неврози? Усвідомленням хвороби й добровільною, доброзичливою, але наполегливою практикою. Нам буде просто й легко: хворобу ми, вважаєте, вже усвідомили, а наполегливу практику, принаймні на початку, спробуємо замінити приємною грою.

Перший і очевидний симптом кантофобії — нездатність повторити голосом музичний тон. Взагалі, навіть голос подавати не хочеться. Чи то соромно, чи страшно. От через цей поріг треба переступити. Спробуйте: фа... низько? Візьмемо вище: соль... Переберемо різні ноти... не виходить? Ви не просто не можете повторити ноту — ви тікаєте від неї! Ми перебрали всі музичні ноти, і жодна з вашим голосом не співала, а це означає, що ваш

голос не стоїть на місці, ухилиється від точного повторення.

Зайдемо з іншого боку. Є такі ігри — ловити втікача. Є вони і в музиці: коли співають якусь мелодію в певній тональності, то дуже важко одночасно співати її в іншій тональності, і якщо людина не зовсім безнадійна, її голос неминуче піддається заданій тональності, підтягується до правильного тону, бо від кількох нот утекти важче, ніж від одної. Спробуємо гуртом: соль — фа діз — соль — мі, соль — фа діз — соль — мі, ... ще, ще, ще... це ж наш “Щедрик”!

Отак люди й учаться. Найлегше вчитися співати гуртом — але не для того, аби свої помилки сховати, а щоб легше було підтягуватися до правильного тону. Комусь це за іграшки, а комусь дуже непросто. Потрібне терпіння, іноді величезне. Спершу уважно слухай (“співати почина-

ки, підкреслити потворність і гріховність такого співу.

Секрет народного співу в тім, що співаки перебувають у пісні *всередині*, як перебуває людина в своїй хаті, своєму тілі, своєму одязі. Це зовсім не те, що оперний чи естрадний спів, коли співаки **майстерно зображують** таке перебування, а слухачі сприймають це як культурну домовленість чи умовність. Опера, естрада й т. ін. — це ряджені: співаки **рядяться в чуже**, і головне враження від того виходить зовнішнє, умовне; і оцінюється й цінується саме вбрання пісні — вокал, аранжування, поведінка виконавців. Якоюсь мірою, звичайно, сприймається й глибинний зміст (якщо він є), але основний акцент залишається на атрибутах, тобто на майстерності виконання.

Народна пісня (та й просто пісня, але справжня) складається й співається як обряд, як **акт причастя**. І якщо співак або слухач не причащається, не входить органічною частиною в саму суть пісні, то він опиняється в ролі стороннього, а спроби імітувати причастя є спробами (а то й цілою технологією) обдурювання самого себе, інших учасників та слухачів. За певного рівня невибагливості й нерозбірливості це дурисвітство вдається, але частіше стирчить, як шило з мішка.

На жаль, сьогодні такий “майстерний” спів скрізь домінує, нахабніє й береться навіть до прекрасних народних пісень. Цьому могла б зарадити розбірливість слухачів, та, на жаль, її катма.

Саме тому так важливо не просто навчитися співати, а розуміти, навіщо люди беруться співати. А для цього потрібна не так спеціальна музична та вокальна освіта, як освіта загальна. Але справжня. Саме тому музичні вундеркінди, як ніхто, потребують загальної, а не фахової освіти.

І чого це ти, діду, так переймаєшся тонкощами співу? Чи немає важніших бід у нашому депресивному сьогодні? Є, аякже. Тільки про кожну з них можна сказати те саме. Яке лихо не візьми, завжди знайдеться щось іще лихіше, ще глибше, ще глобальніше. Кожному з нас сьогодні щось болить, і кожному болить по-різному. На те ми й суспільство, а не армія зомбі, охоплених єдиним “чуттям єдиної родини”. Ну, от мені болить те, як наше суспільство співає. Для мене в цьому спотвореному, жалюгідному співі, мов у дзеркалі, яскраво відображаються всі інші болячки нашого роду. Коли людина лицемірно співає, то так само лицемірно вона й говорить, і працює, і воює, і любить. Вона навіть їсть погано. Вона зникає дурити не тільки слухачів, жінку чи начальство, а й саму себе.

Коли все тіло (все суспільство) охоплене лицемірством, то вибиратися з цього стану так само важко, як ледареві вранці з улюбленого ліжка. Добре лежати під теплою ковдрою, хоч ніби вже й виспався; але ж водночас починає боліти голова, хочеться їсти, постіль поступово робиться осоружною... та такі треба вставати! І не так важливо, кинешся ти до холодильника, підеш на свіже повітря чи заходишся ковтати анальгін, головне — щось робити.

Коли мене обсідає абсурд і лицемірство, я беруся співати. Я навчився співати сам, мовчки. Навіть дуєти й трію, навіть хором умію. Саме в таких співах я зрозумів, чому наші пісні такі невеселі — але які ж вони ширі, багаті, добрі. І розумні. Жодного лицемірного слова. Жодного слова задля рими, чи показної краси, чи розваги. Коли трапляється в народній пісні щось недоладне, то я вже наперед знаю: це або пізніше спотворення, або я чогось недоочував, або це просто не народна пісня.

Як багато у нас таких чистих, глибоких і нелукавих пісень! Коли б стільки таких людей — хто б нас переміг? Таких людей тепер не випускають. Про це дбає Державна Система “освіти й виховання”. Цій системі протистоїть наша рідна, вічна, народна пісня. Неймовірно потужна зброя. Тільки мало хто вміє нею користуватися.

Ось для чого необхідно **вчитися співати**. А зовсім не для мистецтва та розваги.

Світлій пам’яті Василя Шпіцера — просвітянина, голови міста Львова у 1990-1994 роках, громадського діяча

Об’єднання Галицького району м. Львова ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка з глибоким сумом повідомляє, що 27 серпня ц.р. на 74-му році життя відійшов у засвіти вірний син України, відданий патріот, просвітянин Василь Шпіцер, котрий, як на посаді голови міста в 1990-1994 роках, так і на просвітянській ниві всі свої творчі сили безкорисливо офірував рідній Батьківщині в ім’я відродження духовної та історичної пам’яті українського народу. Низько схиляємо голови в знак пам’яті про Велику Людину — Василя Шпіцера. Його віра у вічні ідеали “Просвіти” й Соборної України будуть завжди надихати нас до щоденної кропіткої праці в ім’я торжества української ідеї на нашій землі.

Василь Шпіцер народився 23 червня 1947 року в с. Нижня Лукавиця Стрийського району Львівської області. Закінчив з відзнакою Стрийську СШ № 10, Львівську Політехніку, аспірантуру Московського авіаційного інституту, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник. Автор понад 50-ти наукових робіт, зокрема 25 винаходів.

З початком горбачовської перебудови Василь Шпіцер долучився до активної громадської діяльності. Свою подвижницьку просвітянську працю він розпочав у 1988 році зі створення з друзями-однодумцями осередку Товариства української мови у Львівському науково-дослідному радіотехнічному інституті, де його, кандидата технічних наук, старшого наукового співробітника обрали головою осередку. Він був делегатом Установчого з’їзду Товариства української мови імені Т. Шевченка в Києві та членом президії Львівської обласної організації ВУТ “Просвіта”, брав участь у роботі установчої конференції Руху у Львові. У 1990-1994 роках — він депутат і член президії Львівської обласної ради, міський голова Львова.

На першій сесії Львівської міської ради першого демократичного скликання 3 квітня 1990 року депутат В. Шпіцер зачитав проект ухвали “Про застосування українського національного прапора в місті Львові”. Після голосування депутати одразу ж над Львівською Ратушею було піднято національний синьо-жовтий прапор при велелюдному натовпі львів’ян під спів ще забороненого тоді гімну “Ще не вмерла України...”. А 4 квітня 1990 року депутати обрали його міським головою.

За головування у Львові просвітянина Василя Шпіцера (про що він пише у своїй книзі “Рікою пам’яті”) місто було очищено від радянської символіки, російськомовних вивісок та афіш; відновлено історичні назви вулиць і перейменовано ті, що були названі іменами людей, непричетних до Львова, або й ворогів українського народу; встановлено пам’ятники Товариству “Просвіта” до 125-літнього ювілею, Тарасові Шевченку, Михайлові Грушевському, започатковано будівництво пам’ятника жертвам комуністичних злочинів; встановлено пам’ятник жертвам єврейського гетто; демонтовано пам’ятники ідолам злочинного радянського режиму — Леніну, Галану, Кузнецову; повернуто храми Греко-Католицькій відновленій церкві (першою чергою катедральний собор Святого Юра та Митрополичі палати) і мирно залагоджені міжконфесійні конфлікти; впорядковано могили січових стрільців і розпочато відновлення Стрілецького меморіалу на Янівському цвинтарі; території Личаківського цвинтаря було надано статус історико-культурного заповідника. Також були надані приміщення всім наявним тоді у Львові українським патріотичним організаціям та партіям (в тому числі і теперішньому об’єднанню Галицького району м. Львова ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка на пл. Ринок, 7), товариствам і організаціям національних меншин (російській, польській, вірменській, угорській, німецькій і ін.). Можна ще багато чого додати, за чим стоїть щоденна кропітка праця міського голови.

В 2011 р на сторінках видання “MediaStar Top-100” фахівці, оцінюючи на той час рейтинги 4-х

голів міста Львова, перше місце віддали Василеві Шпіцеру. “Василь Шпіцер запам’ятовується як перший з голів за часів Незалежної України, якому дістався у спадок радянський Львів, але, не маючи можливості опертися на досвід попередників, йому довелося перетворювати його в європейське місто”, — писало видання.

Після головування пан Шпіцер, змінивши місце праці, не залишив громадську діяльність, зокрема і в Товаристві “Просвіта”. З того часу багато років працював з архівними матеріалами, вивчаючи і висвітлюючи життєвий шлях патріотів своєї малої батьківщини — Стрийщини.

У 2004 році у співавторстві з Володимиром Морозом вийшла його ґрунтовна книга-розвідка “Крайовий провідник ОУН Володимир Тимчій-Лопатинський” (про рідного стрія дружини Наталі). В журналі “Дзвін” у 2006 році була опублікована стаття В. Шпіцера про польового священика, майора 55-го полку, де служили січові стрільці, отця-крилошанина Семена Шпіцера (брата його дідуся Прокопа), що був нагороджений високими державними відзнаками; у 2007 р. — вийшло друком художньо-документальне оповідання “Мати повстанця” (історія боротьби воїнів УПА з с. Нижня Лукавиця Петра Одинака та його брата Тимофія); у 2008 р. у “Дзвіні” було опубліковано документальну повість пана Василя про отця-митратора Андрія Білецького (родича дружини по материній лінії), який чверть століття служив генеральним вікарієм Митрополита Андрея Шептицького.

В 2011 році вийшла брошура В. Шпіцера “Колаборанти”. У цій розвідці, підготовленій на базі матеріалів, поширених у доступних джерелах, автор постарався відхилити ширму з написом “український колабораціонізм” і показати приховані за нею деякі відомі, але старанно замовчувані

факти співпраці з нацистами інших народів як на державному, так і на особистісному рівнях. Василь Шпіцер в цьому ж році спричинився до відкриття пам’ятника Крайовому провіднику ОУН на західно-українських землях Володимиру Тимчю-Лопатинському та його побратимам, що загинули в нерівній боротьбі з енкаведистами в с. Грабовець Стрийського району на Львівщині.

Часопис Львівського відділення Національної Спілки письменників України “Дзвін” визнав Василя Шпіцера найкращим публіцистом 2012 року, присудив йому звання лауреата премії імені Романа Федоріва за серію публікацій, серед яких найвагомішою названо і публіцистичну працю “Колаборанти”. (Від редакції: Ця та інші статті В. І. Шпіцера друкувалися в “Слові Просвіти”).

Пан Шпіцер — упорядник матеріалів “Поховання просвітян на Личаківському цвинтарі”, могилами яких “Просвіта” Галицького району м. Львова опікується вже багато років. В названій брошурі ви знайдете зібрані відомості не тільки про місце поховання і фотографії могил просвітян, але й короткий інформаційний про їхню подвижницьку працю в “Просвіті” і НТШ.

У 2014 році вийшла в світ його книга “Рікою пам’яті”, про яку в передмові заслужений журналіст України Олександр Масляник писав: “Це нотатки на зламі епох, спогади про всеукраїнський здвиг і розпад радянської імперії, відновлення Незалежності...”. Також це розповідь автора про свою працю на посаді міського голови Львова, “яку доводилося виконувати у складних історичних умовах на першому етапі побудови Незалежної України”.

У 2016 р. “Просвіта” Галицького району м. Львова мала за честь презентувати на Форумі

видавців у Львові чергову книжку п. Шпіцера “Україна і “московське время”, у якій автор зібрав свої публіцистичні статті та праці, які він написав, реагуючи на неординарні події, що мали місце в процесі розбудови України як незалежної держави. Його публіцистика — це реакція небайдужої людини на актуальні суспільні проблеми сьогодення в нашій державі.

У 2017 році ми вітали нашого славного просвітянина з нагоди 70-річчя від дня народження. Високу просвітянську нагороду, медаль “Будівничий України” від республіканської “Просвіти” вручив ювіляру голова ЛОО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Ярослав Пітко. У цьому ж році пан Шпіцер запросив просвітян на урочистості, організовані греко-католицьким клубом, членом якого він був, з нагоди освячення відновленої таблиці на відреставрованій Митрополичій капітулі УГКЦ на Личаківському цвинтарі, де спочивають митрополити, єпископи, митрати і крилошани церкви. Це була радісна і урочиста для нього подія, оскільки В. Шпіцер і тут долучився своєю працею в архівах, де віднайшов, уточнив і виправив прізвища на відновленій таблиці похованих видатних діячів УГКЦ, що служили Богові й Україні.

Та важка хвороба підкосила його здоров’я, серце, в якому горів незгасимий вогонь любові до України, друзів і рідних, перестало битися. Його душа приєдналася до душ вірних синів України на Небесах. Сім’я втратила люблячого чоловіка і батька, друзі і товариші — чесного, широго і скромного побратима.

Хай пухом буде Вам рідна земля на Личакові у Львові!

Марія ПАВЛЮК,
голова Ради Об’єднання
Галицького району м. Львова
ВУТ “Просвіта”
імені Тараса Шевченка

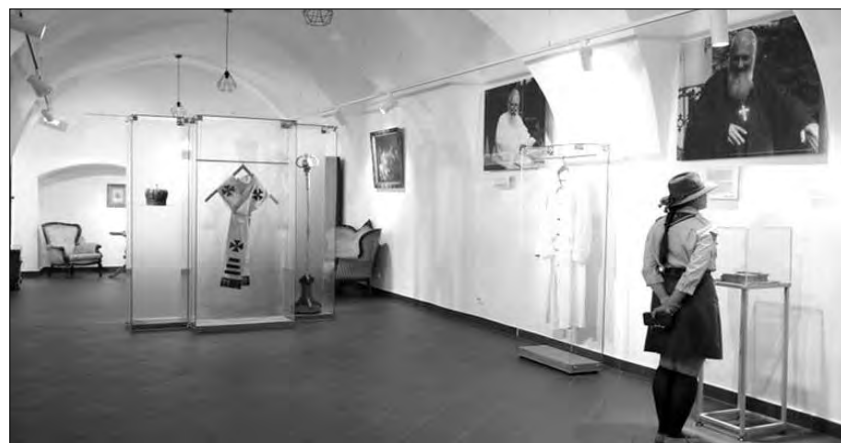
У Львові відкрили Музей митрополита Андрея Шептицького

Юрко ВОЛОЩАК

Про це мріяло кілька поколінь українців, особливо у Львові. І тут не можна не згадати тих, хто цю мрію підтримував, помножував і поширював між людей. Це Карло Звіринський, Петро Лінинський, Борис Возницький. А втілити її взявся і справу довів до кінця, а власне, до початку цього Музею отець Севастьян Дмитрух з монахів-студитів.

Чому це чудо? Бо ще кілька років тому він прийшов у цілком знищене приміщення без підлоги, з розбитими стінами і покрив’ям, і своєю наполегливістю, з допомогою парафіян волонтерів, меценатів, з Божою допомогою сотворив музей, маєстатом і чистотою вирішення гідний постаті

Великого Митрополита. А ще це чудо тому, що отець Севастьян, дуже тяжко хворий, не встаючи з ліжка, і в лікарні працював над музеєм, і збирав людей і їх зусил-

ля докупити. А ще це чудо тому, що о. Севастьян постійно звертався до святого Митрополита, і Андрей Шептицький відповідав йому, допомагаючи в потребі. І ко-

ли, здавалося, неможливо буде закінчити і відкрити музей, після однієї такої розмови, наступного дня прийшов добродій підприємець і сказав, що він з друзями зібрав для музею 15 тис. доларів. Тож це сталося саме тоді, коли було заплановане — нині. Україна має в Києві плащаниць Тараса Шевченка — його сорочку, у Львові — сорочку Івана Франка, а нині ми можемо торкнутися зором особистого одягу і особистого і священничих шат, які огортали святу для нас постать, його митри й берла. Був на відкритті і член славної ро-

дини пан Ян Шептицький з Познаня. Був присутній і клір греко-католицької церкви, меценати, майстри реставратори, добродійці й волонтери, депутати і держслужбовці, які отримали з рук отця Севастьяна пам’ятні медалі. Вітаю!

«Не быць скатом»? Розглагол про маніпульованість

Валерій КОРНЄВ,
Київ

Якось, у старшому підлітковому віці, коли мені було роки так 25, я остаточно зрозумів, що, з одного боку, я маю певну владу над емоціями інших людей, і що, з іншого боку, це надзвичайно соромно робити.

Маніпуляції — глибоко зоологічна складова будь-якого виду тварин, у якого існує тісний зв'язок між особинами: статевими партнерами, батьками та дітьми, членами родин та зоосоціумів. Цілий місяць під моїм вікном огидно каркало воронення-зліток, вимагаючи від батьків годувати його: “Навіщо ви знесли яйце, якщо не можете мене забезпечити всім?!”

Немовля кричить, вимагаючи цицю, гігієнічних заходів та інших елементів комфорту, а надто — уваги старших. Якщо ж уваги, фізичного контакту та циці бракує, воно швидко ускладнює стратегії впливу, роблячи свої крики голоснішими, а в дещо старшому віці — навчаючись смикати маму за спідницю та валятися на підлозі, б'ючи ногами та істерично репетуючи.

Є одна річ у моєму житті, яка своєю мучить мене роздвоєністю і не дає відчувати себе цілісною особистістю. Це — глибоке, підшкірне розуміння маніпульованості кожної людини.

Власне, це про мене.

Позбавлений через мамину хворобу уваги, я добре навчився керувати моїм оточенням, отримуючи схвалення, любов та увагу. Згодом із цього випливали цілісний акторський “талантище”, а невеличкий тренінг з акторської майстерності, сценмовлення та пластики змусили зрозуміти сутність людських стосунків як мережива з акторської дії та усвідомити з курсу акторської етики, що маніпулювати колегами та посполити за межами сцени — це великий гріх для актора.

Від усього того тваринного НЛП врешті-решт залишилася оця триклятуша здатність бачити у будь-яких діях оточення, начальства і влади маніпуляції, яким ти можеш підіграти, підкоритися або вчинити спротив, маніпулюючи самим маніпулятором, якщо маєш таку силу.

Ну, і ще — вміння легко розпізнавати дрібних стукачків в оточенні та конспіруватися (але тут я сам собі нагадував афроамериканського шпигуна, який видавав себе за тракториста з Пшенишників). Додалися ще й підозра до всіх революціонерів та громадських активістів: будь-який хлопчисько з портретом команданте Че Гевари на футболці чи на стінці в общазі був у моїх очах людиною, яка вже була на співбесіді з “куратором”, і яку так чи так розпитуватимуть про настрій її знайомих та друзів.

Ця звичка і ця ж установка залишилися у мене і тоді, коли не стало ні СРСР, ні контори глибинного буріння.

Несподівано я зустрічав у середніх та вищих ланках Руху, Пласту, СДПУ(о), Християнських Демократів, УНСО та інших осередків демократії людей, про яких я ТОЧНО ЗНАВ, хто вони. Відтак, онкологія мого світу ніде не поділялася, вона просто перетворилася на метастази.

Система заангажувала найталановитіших асів журналістики, перетворивши колись тупу мережу поширення чуток (пам'ятаєте, як у 1980-ті по Києву неслися хвилі чуток про єврейські погроми? знаючи, звідки вони йшли, можна було вирахувати шестірок) — на потужну інформаційну імперію, що синтезувала нову метареальність в телевізорі, а згодом — і у соцмережах.

Молюді демократичні уряди одразу стали плацдармом для мультивекторних маніпуляцій, які мали забезпечувати торговельні потоки різних груп впливу. На цій фазі мені стало все нецікаво, я вимкнув усі засоби масової інформації, став слухати музику, перекладати кіна і писати статті про мух, тільки побіжно помічаючи все, що ставалося у проміжки часу, поки я ховався на Тянь-Шані, у Празі чи Відні в своєму інформаційному ескапізмі.

Колишні партійно-гебешні лідери тим часом створювали свої

автократії, і що гебешнішими вони були в минулому, то нещадніше відстрілювали опозицію, так само насичену гебешною московською агентурою, як це зробив свого часу президент однієї з кавказьких республік. Він усе добре знав і розумів.

Україну братні метастази просочили наскрізно.

Власне, це була задовга інтродукція, і тут починається власне розглагол.

Починаючи з “кучмагейту” і далі у мене з'явився отой клятий дуалізм.

З одного боку, я майже напевне знав, що якщо хтось балакає про справедливість, національну ідею, демократію, “все хороше проти всього поганого” та “щастя всім, задарма, і щоб ніхто не втік ображенням”, то це напевне мацкальський агент або підгодований ним цуцик. Але коли починалися заворушення, двіжі та майдани, я усім серцем рвався туди, до людей з ТАКИМИ очима і з такими серцями, щирими і незрадливими.

Вкотре йти туди, стояти, скільки витримає спина, нести гроші, везти харчі та ліки, шукаючи там своїх дітей, що пішли ще вранці й не виходять на зв'язок, знаходячи там своїх старих друзів, яких зачепило колись оте галичеве “можеш вийти на площаць, смеешь вийти на площаць?!” — і водночас розуміючи, що ти — частина картинки для московського телебачення.

Цей шалений і непоборний дуалізм твого раціо, яке незаперечно доводить тобі, що ти всередині пелівинського СНАФФ'у, із твоїм непереможним українським кардіо-

центризмом, який доводить, що немає нічого важливішого за твої сантименти до рідної землі, пісні та мови, навіть якщо це міраж, фантом і маніпулювання тобою. І вкотре ти кажеш собі:

— Орфею, не оглядайся, це не Еврідіка! — і вкотре оглядаєшся, доводячи собі й світові, що ти людина, якою можна маніпулювати за допомогою найсвітліших гасел і почуттів.

І ти лишаєшся з ними, приреченими на безглузду смерть, каліцтво, чи ув'язнення. Бо інакше ти порушиш оте засадниче: “Не быць скатом”.

Так, я згоден, що білорусів розвели втемну, і що напевне диктатура Ляксандра Ригоравіча для України набагато безпечніша, ніж аморфна “зелеподібна демократія”, і що білоруси такі ж ватяні, як і більшість українців, і що вони нам ніякі не брати, і що білоруська самоідентифікація вже лишилася хіба що в моїх друзів, які емігрували з Біларусі чверть століття тому...

Але чомусь перемагає той спазм у горлі, той біль у серці, і ті слюзи, які наворачалися на очі, коли я читав напам'ять Максима Багдановіча чи співав піснярівські ще пісні на його вірші...

Нічого, завтра зранку я знову прокинуся раціоналістом і скажу: це не твоя війна, це просто чергова пацакська маніпуляція, сиди й не пятайкай.

PS. Між знанням і почуттям — тонке й гостре лезо, і всі наші почуття взагалі-то, включно з патріотизмом, — дешеві сантименти, але без почуттів ми — вже не люди.

Віктор ТЮТЮН,
Херсон

Діти — наше майбутнє. Це твердження ковтають, не замислюючись. Пити воду, коли їси, чи не пити? Суперечки не вгавають. Хоча вибір не завдасть великої шкоди. Зате аксіоматичний вислів — не лише помилковий, але й дуже шкідливий.

Василь Крас у Фейсбуці вболіває за освітянські біди: “Не ті вчили, не так вчили, не тому вчили. Так що ж це за навчання таке підростаючого покоління?”

На моє давнє переконання, діти — послання з вічності, що увібрала вчорашнє й завтрашнє.

Чому Шопенгавер сказав: “Кожне дитя до деякої міри геній, і кожен геній до деякої міри дитя?” Тому, що співвідношення успадкованого малям до набуваного під час дорослішання виявиться на користь рефлексів та інстинктів, материк його підсвідомого вже з ним від зачаття.

Стисло: діти — наше минуле. Дуже древнє: від тваринного до засвоєння досвіду предків з най-

Мені з вами цікаво

ближчих поколінь — і саме цей набуток піддається зовнішнім впливам. Це роблять родина, навчання, релігія, сучасні маніпуляції. Виховання й культура — найвразливіші ділянки особистості. Це підтверджує стан людей, які мають хворобу Альцгеймера: пацієнт пригадує дитинство і не пам'ятає, що було мить тому або вчора.

До сьогоднішнього дня в світі обговорюють радіовиставу “Війна світів”. Хоча трансляція пройшла у 1938 році. Слухачі повірили вторгненню марсіан, але зневажили попередження автора науково-фантастичного роману, негайними і численними спростуваннями. Спрацював атаківистичний страх перед невідомим, інстинкт самозбереження переміг здоровий глузд.

Є такий жарт з Інтернету: “Ти завів kota, кіт собі — бліх. Має право!”

Саме “право” і “права особи” в юридичному сенсі найчастіше переглядаються сьогодні і спотворюються.

Підміни й маніпуляції з розвитком комунікацій обертають істини на протилежне. Гасла Французької революції (зокрема, “Братерство”, що до смерті перелякало монархію), у 19 ст. спотворили більшовики, ще через два століття глобалісти нео-більшовики обернули на беззмстовні драгли “толерастії”.

Механізм такий: всі люди — брати! Тоді навіщо нам національності? погодилися — і українців позбавили Батьківщини. (Яка ще “Україна”, коли немає

українців?)! Сьогодні тихенько пропонують викреслити “побатькові”. Наступними зітруть з пам'яті діда з бабою та раніші покоління. Ти знищиш батьків, але звіром залишишся.

“Знання без виховання — меч в руках божевільного”, — застерігав Василь Сухомлинський. Сучасні “ліквідатори пам'яті” вдерлися в людську свідомість. Їхнє завдання — знищити особистість, яка опирається на спадок предків. Якщо колишні колонізатори та радники від “філософії майбутнього” соромляться минулого, то нам слід пишатися боротьбою народу з поневолювачами, плекати національну культуру.

Нас прагнуть повернути в темні часи псевдоморальних неволі й заборон, коли уярмлене населення корилося сильнішому. А звернені в майбутнє настанови Ушинського, Грінченка, Русової не дійшли (за словами Пантелеймона Куліша) “Народу темному, безбачченку в отчизні...”

“Пам'ятай, що найважливіші зустрічі людини в житті — його зустрічі з дітьми. (...) ми ніколи не знаємо, кого ми зустрічаємо...”, — так вважав Януш Корчак, який заради дітей тричі відмовився врятувати власне життя і, з дитиною на руках, увійшов до газової камери в концтаборі.

Від нас не вимагають жертви. Нас присипляють і дурять, нишком виймаючи душу.

Чому в ілюстрації медуза? Бо вона старша від динозаврів на 100 мільйонів років. Бо вона жила “сьогодні і зараз”. Так і живе.

Спільні прагнення музейників і педагогів

27 серпня 2020 у Національному музеї літератури України відбулась інтернет-конференція “Пошуки нової парадигми у взаємодії музею і школи”.

На конференції було порушено питання співпраці музеїв і освітніх закладів у нових особливих реаліях. Науковці, музейні працівники, педагоги вели зацікавлену розмову про проблеми і шляхи їх розв'язання в умовах, в яких опинилась галузь.

Досвідом новітніх форм роботи ділилися генеральний директор НМЛЮ Галина Сорока, доктор педагогічних наук, завідувачка відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України Наталія Богданець-Білокаленко, генеральний директор Національного музею Тараса Шевченка Дмитро Стус,

директор Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка Богдан Ти-холоз, директор Київського музею книги і друкарства України Валентина Бочковська, заступниця директора з наукової роботи Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника Михайла Коцюбинського Наталія Коцюбинська, заступник генерального директора з розвитку комунікацій НМЛЮ Тамара Сидоренко, завідувачка відділом науково-методичної роботи НМЛЮ Галина Болотова, заступниця завідувачки відділу науково-освітньої роботи Харківського літературного музею Марина Куценко, завідувачка відділом науково-освітньої роботи Національного музею Тараса Шевченка Ірина Бікмуліна, завідувачка сектором науково-освітньої роботи НМЛЮ Юлія Ющенко, редакторка та авторка освітнього проекту “На Урок” Любов Цукор, вчителька математики та інформатики ліцею “Голосіївський” № 241 м. Києва Наталія Вірич.

Фото з сайту театру

Дон Жуан у майстерні

Київський академічний драматичний театр на Подолі звернувся до української класики. Режисер Іван Уривський представив тут свій погляд на п'єсу Лесі Українки “Камінний господар”.

маленька європейська практика.

Театр на Подолі — дуже цікавий театр, затишний, з класними акторами. Спілкувався з Віталієм Юхимовичем Малаховим, дивився фотографії, відео, живі вистави. Для мене такий процес обов'язковий, аби вибрати правильних акторів для вистави.

Хотілося, аби Дон Жуан був трішечки старшим, ніж він є у п'єсі. Щоб це вже був згасаючий Дон Жуан. Передивився вистави і фільми за участю В'ячеслава Довженка. Це потужний актор, він запав мені в душу. Ти дивишся на актора і розумієш, що він вписується у твої думки, твоє трактування. На роль Дон Жуана найкраще підійшов саме він.

Для мене була дуже важлива акторська команда, з якою півтора чи два місяці проживаєш однією сім'єю. Мало лише одного акторського таланту, повинні бути ще й людські якості. Було приємно працювати з акторами. Крім В'ячеслава це Роман Халаїмов (Командор дон Гонзаго де Мендоза), Даша Малахова (Донна Анна), Катерина Рубашкіна (Долорес), Володимир Кузнецов (Станарель, слуга Дон Жуана). Крім цього до нашої команди увійшли художник-постановник та художник з костюмів Тетяна Овсійчук, хореограф Павло Ілюшкін. Звичайно, під час роботи над виставою були якісь суперечки і це нормально. Але ми дихали однією темою, одним матеріалом і рухалися до однієї мети.

З художником-постановником думали, де відбуватиметься

дія вистави. Врешті вирішили, що це буде реставраційна майстерня, майстерня скульпторів. Ми ходили на міні-екскурсії аудиторіями університету, дивилися, як ліплять ці скульптори, з чого їх роблять, яка атмосфера панує в цих майстернях. Це нас надихнуло на роботу і на сцені цей процес виглядав по-справжньому.

Така ідея у нас з Танею з'явилася не відразу. До цього було багато інших версій. Потім виникла думка, що скульптуру Командора запаковують в ящик. І в цій коробці він як у машині часу рухається з покоління в покоління. Цю скульптуру реставрують, потім вона знову рухається. Так проводимо лінію від створення образу Дон Жуана до Лесі Українки, а потім до наших днів. Цікавою для вистави стала й ідея з глиною.

У виставі задіяні лише п'ять акторів. Не багато виконавців і в моїх інших виставах. Я намагаюся дістати з вистави основу енергії. Для цього мені вистачає основних персонажів. Масові сцени поки що вважаю не дуже потрібними. А в цій виставі вони були б навіть зайвими. Я прочитав п'єсу і вона розкладалася на п'ять персонажів. Мені так зручніше — виходять об'ємніші і лаконічніші образи.

Змін до тексту не вносив. Ніколи не люблю цього робити. А з Лесею Українкою це взагалі неможливо, адже це поетичний текст.

Прем'єра відбулася ще пів ро-

ку тому. Через карантин днями зіграли лише третю виставу. За цей час змінилося багато думок, вже дивимося на виставу інакше. Мені здається, що Лесья Українка навела більші акценти не на Дон Жуана, а на Донну Анну. Ми цю виставу намагалися робити через жінку Донну Анну — леді Макбет. Але кожен глядач матиме від вистави свої враження, які можливо не співпадатимуть з думками режисера.

Ніколи не можу сказати, що задоволений своєю роботою на сто відсотків. Адже після прем'єри можна поставити тільки кому. Це ще не остаточний результат, робота триває. Але вистава вже є, і для мене це приємний бонус.

Паралельно ставлю виставу у Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка. Це буде “Трамвай бажання” за Теннессі Вільямсом.

“Камінний господар” — це вже моє п'яте звернення до української класики. До цього була “Лимернівна” за Панасом Мирним у Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка, “Украдене щастя” за Іваном Франком у театрі “Золоті ворота”. Також за Іваном Яковичем я поставив виставу “Перехресні стежки” у Львові, а за “Тінями забутих предків” Михайла Коцюбинського виставу в Одесі.

Я дуже люблю українську класику. Маємо цікаву драматургію і прозу. Там ще можна багато чого накопати. Хочу продовжувати лінію української класичної літератури. Вона відбивається позитивними нотами у моїй душі. Думаю дещо зробити на цьому матеріалі. А що це буде п'єса, роман чи повість — подивимось.

Інтерв'ю з виконавцем ролі Дон Жуана В'ячеславом Довженком читайте в наступних числах “СП”.

Поетеса злам століть. Так називають Лесею Українку, яка дуже тонко відчувала та описувала природу людських відносин. Нині перед глядачем — режисерська версія любовної божівільної драми у постановці Івана Уривського. У центрі сюжету спокусник Дон Жуан, егоїстична Донна Анна і камінний, консервативний командор дон Гонзаго де Мендоза.

Дон Жуан у письменниці постає не таким, як його літературні прообрази авторства Гюґо, Мольєра, Моцарта, Байрона чи Пушкіна. Адже він тримається гордо, прагне волі і йде за щирим покликом свого серця! У цій любовній пригоді кожен прагне щастя... Та якою ціною? І чий життєвий принцип виявляється сильнішим?

— Дон Жуан — дуже відома постать, дуже відомий міф, — розповідає режисер-постановник. — Мене як режисера ця тема цікавила ще з університету. Дон Жуан — це така глибока, така заплутана історія, яку можна трактувати з різних боків. Спочатку зацікавила п'єса Мольєра. Став шукати інші твори. Близької і цікавішою

за інші для мене стала п'єса Лесі Українки з її незвичним трактуванням образів Дона Жуана, Командора і Донни Анни.

Чотири роки тому ми домовилися з художнім керівником Київського академічного драматичного театру на Подолі Віталієм Малаховим, що ставитимемо цю виставу. А в цьому році нарешті змогли повернутися до цього задуму.

В інших театрах вистав за цим твором поки що не бачив, так само як і телевізійних версій. Коли роблю виставу, то не люблю перед цим дивитися історії інших режисерів за цим твором. Але згодом, думаю, перегляну телевізійний фільм за участю Богдана Ступки і Ади Роговцевої, виставу “У полоні пристрастей” Національного академічного театру імені Лесі Українки. Адже цікаво подивитися, як це вирішено в інших режисерів.

Це була наша перша спільна робота з Театром на Подолі. Готувалися до неї кілька років, а випустили виставу досить швидко. Репетиції тривали лише два місяці. Такий короткий час роботи над виставою — це сьогодні нор-

Творчі пошуки Володимира Рака

У Музеї гетьманства відкрили виставку художника Володимира Рака “Думи гетьмана”. Свою нову виставку митець присвятив 29-й річниці Незалежності України.

Тут були представлені малярські та графічні роботи, а також авторські фотографії. Нова виставка у Музеї гетьманства представляє переважно графічну частину його творчого доробку.

— Свого часу у Музеї гетьманства відбулася персональна виставка моєї мами, — розповідає художник, — а провести тут мою персональну виставку запропонувала директор музею Галина Ярова.

Виставкова зала тут невелика, камерна. Зі своєї колекції обрав роботи, що стосуються козацької теми. Обдумуючи концепцію виставки вирішив підняти тему “Лідер і народ”. Всього відібрав близько двадцяти робіт, які переважно створені в минулі роки. Тоді активно розробляв козацьку тематику.

Я родом з Полтавщини, з села, що входило в Сенчанську, а згодом в Лубенську сотню. Люди нашого села ніколи не були кріпаками. Звідси традиція козац-

тва, з якою пов'язаний весь мій рід. Дід з шаблею пройшов усю Першу світову. Частина з представлених на портретах людей вже немає на цьому світі. Щасливий, що жив з ними поруч. Це люди, які створювали повенну

матеріальну культуру, які зберегли наші традиції. Саме завдяки їм я полюбив українську мову і українську культуру. Адже на Далекому Сході я був відірваний від своєї культури. Серед зображених на портретах людей наш родич Андрій Верховський, який працював ветеринаром. Недалеко висить портрет світлого хлопця Віктора Дігтяря, який передчасно пішов із життя.

Аби оживити виставку, я також представив краєвиди, де ці люди живуть. Крім графічних робіт, разом з директором музею, ми обрали для виставки ще й одну живописну.

Під час відкриття виставки я розповів, що у своїй творчості розвиваю ідеї експресіонізму, Володимира Лободи та бойчукізму. Один з глядачів сказав, що я продовжую творчість Василя Седяра. Так воно насправді і є.

На Далекому Сході я бачив багато східного мистецтва. Ці

спогади живуть у мені всі ці роки. На мене вплинула далекосхідна культура. Під час навчання у Москві вивчав європейську культуру, зокрема, німецьку і французьку. Представлені на виставці роботи — це синтез різних шкіл, пропущений через мою свідомість, розум і душу.

Намагаюся у доступній формі подавати інформацію, яка неприступна слову. Образ створюється узгодженими лініями, різноманітними ударами пензля... одним словом напрацьованою системою. Форма виконання повинна передати тривогу і драму. Напруження того часу.

У концепцію виставки я закрив далекосхідну ідею — ілюстрування цих робіт власною поезією, як це робили художники на Сході. Я читав свої вірші, а допомагав мені відомий виконавець, заслужений артист України Борис Лобода. Крім моїх віршів він читав поетичні твори інших авторів, присвячені темі патріотизму і козацтва.

Зараз я збираю матеріали і готую виставку живопису (можливо представлю на ній і деякі графічні роботи). Це будуть портрети людей з покоління, яке пішло у засвіти буквально у нас на очах. На жаль суспільство про них дуже швидко забуло. Це буде виставка-подяка, виставка-спогад про тих людей, які формували мене і моє покоління.

Сторінку підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО

У 2018 році у цьому ж музеї він презентував розгорнуту виставку “Ланка” до свого 70-річчя.

Олена ФІЛІП'ЄВА: «Театр має виховувати характер»

У травні відзначила свій ювілей прима-балерина Національної опери України, виконуюча обов'язки художнього керівника балетної трупі цього театру, народна артистка України Олена Філіп'єва. Сьогодні пані Олена — гість “СП”.

— Ви починали з занять народними танцями, а як доля привела до балету?

— Як і багато дітей, займалася у палаці культури в моєму рідному містечку Дніпрорудне Запорізької області. Мій керівник танцювального гуртка підказав батькам, що у Києві є хореографічне училище. “У вас дитина дуже здібна, талановита, музична, то спробуйте туди вступити”, — порадив він.

У мене батьки були спортсменами, спрямовували мене у спорт, аби я займалась гімнастикою. Але я хотіла танцювати. Дізналися адресу училища, приїхали на вступні іспити. З 10 років я вже жила далеко від свого рідного дому.

Першим моїм педагогом була Травіата Іванівна Самойленко. Навчала мене 5 років, і я їй дуже вдячна. Після цього мене взяла заслужена артистка України Альвіна Георгіївна Кальченко, з якою ми потім трохи працювали ще й в театрі. Коли прийшла до театру, то трохи працювала з народною артисткою СРСР Оленою Михайлівною Потаповою, яка до цих пір служить в Національній опері України. Потім знову працювала з Кальченко. Згодом — з на жаль уже покійним народним артистом УРСР Вєаніром Івановичем Кругловим. А нині — з народною артисткою України Раїсою Олексіївною Хілько. Також під час роботи над різними виставами багато працюю з Іриною Бродською та Елеонорою Михайлівною Стебляк.

— Напевне назавжди запам'ятався перший вихід на сцену Національної опери України?

— Ми готувалися до випускного гала-концерту в хореографічному училищі. Я готувала два па-де-де. У цей час трупа Національної опери поїхала на гастролі до Японії. У театрі залишилася лише невелика частина трупи. Мала йти “Жизель”. Запрошена балерина захворіла. Мій педагог Альвіна Кальченко і керівник балетної трупи Віктор Литвинов (на той час) порадившись, вирішили запропонувати мені станцювати партію Жизель. До вистави залишалося три дні.

Пропозиція була несподіваною, але я одразу погодилася. Отож, вже через три дні після випускного я станцювала цю партію і як змогла передала образ своєї героїні. Це було дуже хвилююче...

— У 22 роки Ви стали заслуженою артисткою України, а в 23 — наймолодшою народною артисткою нашої держави. Що відчували у той час?

— Я повинна була доводити, що заслужила ці нагороди. Звання заслуженої було несподіванкою, а народної й поготів. Розуміла, що не маю права розслабитися.

— Значний вплив на Вашу творчу долю мала видатна балерина Майя Плісецька.

— На конкурс Майї Плісецької я потрапила зовсім випадково. Мій партнер, з яким ми разом навчалася, хотів взяти участь у Міжнародному конкурсі артистів балету “Майя”, шукав партнерку. Його педагог Олександр Прокоф'єв запропонував мені йому допомогти. Я вже була народною артисткою України, було б соромно взяти участь у цьому конкурсі і нічого не отримати. Але я вірила у свої сили. В результаті я (як солістка) виборола золото.

Дуже вдячна Майї Михайлівні. Вона завжди добре відгу-

кувалася про мене і Олексія Ратманського, з яким я танцювала. Олексій тоді був відомий як танцівник, а зараз — як балетмейстер, ставить балети в багатьох країнах. Плісецька завжди говорила, що я талановита, що ніхто так не танцює, як Олена і Олексій. Вона була великою балериною і до неї прислухалися. Завдячуючи їй, в Японії я танцювала у “Дон Кіхоті” з дуже відомим танцівником Патріком Дюпоном — зіркою “етюаль” (найвищий статус артистів балету паризької Опери — авт.) На запрошення Майї Михайлівні я брала участь в її гала-концертах в Японії, а потім і в багатьох інших країнах. Я танцювала з Олександром Ветровим і Олексієм Фадєєвим.

Майя Плісецька 20 концертів поспіль танцювала “Помираючого лебедя”, а ми

наступним номером танцювали “Дон Кіхота”. Внутрішній стан у неї щодня був інший, щоразу вона “помирала” по-іншому. Для мене це було відкриттям...

— Брала участь у виставах на музику українських композиторів?

— У “Лісовій пісні” танцювала Мавку, а потім виконувала роль Килини. У “Лілеї” також танцювала головну партію. Шикарна музика, прекрасні декорації, неповторний український колорит. Буду пропонувати, аби ці вистави йшли частіше. До нас ходить багато іноземців, саме такі постановки допоможуть їм краще пізнати українську культуру, цікаві вони і для нашого глядача.

— Під час гастролей очевидно бували цікаві випадки, які запам'яталися?

— Були з концертами в Іспанії. Там є дуже відома сцена, йде під землю на багато метрів. Там важко навіть дихати. Сцена — зі справжнього сталактиту. З Анатолієм Козловим я виконувала “Жизель”. Під час вистави по сцені став літати кажан. Я не могла втекти, але було дуже страшно.

Під час гастролей у Японії Майю Плісецьку три рази викликали на біс і кожного разу вона виходила. А після цього вона ледве йшла (накульгувала) і тільки в гримерці я побачила, що у неї синя нога. Виявляється, коли її запрошували на біс, вона в сутінках куліс не побачила перепону і зачепилася ногою. І не зважаючи на біль, танцювала ще два рази. Вона розуміла, що глядач вимагає.

— Ваша донька теж хоче бути балериною?

— Так. Ліза навчається в хореографічному училищі. Тут їй треба вчитися ще три роки. Як мама — переживаю. Якщо буде треба, я допомагатиму, але не наполягатиму.

У родинному колі

Спілкувався
Едуард ОВЧАРЕНКО

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА “ПРОСВІТА”
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2020

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):
Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 77

на 1 місяць	19 грн 82 коп.	на півроку	107 грн 32 коп.
на 3 місяці	56 грн 86 коп.	на рік	209 грн 94 коп.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН
Відповідальна за випуск
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Микола ТИМОШИК,
Георгій ФІЛІПЧУК,
Іван ЮЩУК
Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО
Відділ коректури
Ольга ЖМУДОВСЬКА
Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН
Інтернет-редактор
279-39-55

Черговий редактор
Ольга ЖМУДОВСЬКА
Бухгалтерія
279-41-46
Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001
E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua
Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.
Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

